

VÁROSHÁZTÉR 9. SZÁM BUDAPEST.

Valódi Francia Illatszerek

ILLATSZEREK

SCHWARZ FRIDERIKA

ROSE-CHYPRE, ESS-BOUQUET, IXORA BREONIE, JOCKEY CLUB, RESEDA, YLANG-YLANG, VIOLETTE, OPPOPONAX, FLEUR D'ORANGE stb.

A "RAVISSANTE" KÜLÖNLEGESSEGEK KÖZPONTI FÓRAKTÁRA

VÁROSHÁZTÉR 9. SZÁM BUDAPEST.

Pain-Expeller

Borgonyával napyon jó háziszert.

A kétféle szert csak egyszer, péld. köcsvény, ecet, tojás, szappan, reumatikus fogfájás stb. ellen használta, szívesen ajánlja tovább. E körülmény napon jellemző a Pain-Expeller jószágára nézve, valamint csak is annak tulajdonítható, hogy e szer Magyarországon is minden helyen nélkül oly nagy sikerrel elterjedésnek örvend.

Kapható 70 és 1 frt 30 kros üvegekben: Budapest a Főraktárban Török J. úrnál, Aradon Schifer Antal, Bártfán Sokolai József, Békáscsanak Tamásy A., Eperjesen Schmidt K., Debreczenben dr. Róthnek E., Kassán Wandraschek K., Kaloecán Horváth K., Pozsonyban dr. Schopper Y. de Heim V., Szegeden Barscsy S., Szigetváron Salamon Gyula, Zólyonban Stech L., Zilahon Weisz S., és Ungváron Györgyváros urknál és csaknem minden nagyobb város gyógyszerárúháiban.

Gleichenbergi gyógyhely

Stájerországban.

Egy órányira köcsin a m. nyug. vasut Feldbach állomásától. Az idény kezdete május 1-én.

A szőlő-gyógymód kezdete szeptember elején.

Alkalm. - mutatikus és vasasvanyos víz, kocsavasó, tej, fenyőolaj, forrásos-porlasztó, belégzősek, sócsavas fürdők, szőlőfürdők, édesvíz-fürdők, fenyőfürdők, hideg fürdők büröndözéssel hidegvíz-gyógymóddal.

Johannisbrunnen

Gleichenberg mellett.

Legjelesebb és legcélszerűsebb frissítő ital, gazdag szabad szénadtartalma, az emésztés elősegítésére kielégítő mennyiségű szénasavas natron és konyhasó-tartalma, valamint a gyomorot terhelő mézartalom hiánya, a Johannisbrunnen vizét kiválóan ajánlják gyomor és hólyagbántalmaknál.

Kapható Edesky L. úrnál Budapestben és minden nagyobb ásványvíz-kereskedésben.

Tudakozódások és megrendelések köcsik, lakások és ásványvizeket illetőleg a kutigazgatóságnál Gleichenbergben, vagy az igazgatóság által ujonnan felállított raktárnál Bécében, I. Wallfischgasse, Nr. 8.

Segítséget keresve, nem egy beteg nézett a hírlapokat kérésre önmagától a sok gyógyszer közül melyiket bírhatik az ember? Ez vagy anna hirdetés nagyra van ártal tünik fel; a beteg választ a legjobbat eszton ópen a legrosszabbat! A ki az ilyen csodálatot a hiába való pénzkiadást elkerülni akarja, annak tanácsoljuk, hogy Gori-schek Károly cs. kir. egyetemi könyvtárosól Bécében (latvanár 5.) kossassa meg magának a Betegbarát című könyvecskét, mert abban a legjobbaknak bizonyult gyógyszerek tárgyilagosan és kimerítően vannak ismertetve, úgy hogy minden beteg teljes nyugalommal bírhat és a legjobbat választhatja magának. A fentebbi, már 450 kiadást ért könyvecské ingyen és bérmentve küldeték meg a megrendelések, tehát nem okoz több költséget, mint 2 krajczárt a levelezési lapért, mely magyar is lehet.

Irád májusi okt. herig. **Reichenhalli fürdő.** Hivatalos megnyitás május 15-én.

Legnagyobb német gyógyhely a bajor fő Alpecek között. Sós, anyalúgos és fenyőtűkivonat-fürdők, kezeses-ó, telen-tej, alpesi növény-nedek, minden ásványvíz friss (ültésben, nagy lemezoni készűk, belégzési termék, párló házak, sós források, gyógy-teigykortok. Kiterjedt kert (ültvények fordított sétányokkal, közeli fenyőerdők és árnyas sétányok minden irányban. - Naponként 2 hangverseny a fürdő zenekara által, olvasó termek. Vasuti és távirat-állomás.

Kimerítő tervezetek a királyi fürdőbiztosság által. 6483

GANTS-JOUVIN

Seul Dépôt 6382

CHEZ M. VÉRTÉSSY SÁNDOR

Kristóftér 8. Vente aux prix de fabrique.

MÜLLER J. L. (VADÁSZUTÓDA) illatszertárból

Virágkirálynőház Budapest.

FŐÜZLET: IV. ker., koronaherceg-utca 2. FIOKÜZLET: IV. ker., váci utca 11. sz.

POUDRE DE SERAIL, BLAHA LUIZA művészno kedvenez arczpora.

Valódi csakis ezen felsőaláló czég védjegye alatt kapható. Ezen kitűnő por tulajdonsága, hogy az arcznak és testnek ifju és természetes színezetet kölcsönöz, s a legdelebb szem sem képes e port az arczon észrevenni. - Egy doboz ára 60 kr. és 1 frt, - fehér vagy rózsaszinben.

CRÈME POMPADOUR.

As illatszat terméi jelentékeny párti kitűnőséggel való összehasonlítottan folytán sikerült, a világban a foltáta hatalmas "Crème Pompadour" egész eredeti tisztaságában és erejében előállítanom. Ez azon szer, melylyel a híres Pompadour asszony egész agy koránban tudta tartani csodaszépességét, anélkül, hogy egész életének ártott volna; azért nem mulasztatom el tisztelt hölgyvilágnak ezt a leghatározottabban ajánlani. E kitűnő szer jóval felülmúl minden eddigi e nemű gyártmányt.

A "Crème Pompadour" sets és rugos alkalmatlattal, arczot és kezet boldosítve; aztán egy kisid behinteni a "Poudre de Sérail"-al. Egy tégely ára 1 frt 60 kr.

IXIA LYS.

Legújabb és legfinomabb illatszer, mely kedves illata és kiváló tartóssága által felülmulhatlan; egy üveg ára 1 frt 50 kr. és 3 frt.

A legkitűnőbb és legkedveltebb illatszerek, u. m. Chypre, Fleurs de Mais, Fleurs d'Orange, Heliotrope, Jacinthe, Jasmin, Jockey Club, Muse (Moscusz), Maréchale, Mille Fleurs, New mown Hay (széna), Opoponax, Patchouly, Reseda, Rose, Spring Flowers, Tubereuse (tuba rózsza), White Rose (fehér rózsza), Ylang-Ylang, Violette de parme stb. Egy üveg ára 1 frt 50 kr. és 2 frt 50 kr.

Továbbá ugyanezen illatok ruhák illatozására elegáns csomagokban felszerelve 60 kr., 1 frt és 1 frt 50 krajval kaphatók.

Legelősebb gyári raktár hajkenesűk, folette szappanok, szepitovizek fogporok, fogpasztik, szájvizek, ruha-, fog- és körömfekék, angol hajkekék, legfinomabb sziva esek és minden e szakmába vágó piperezserekbek.

Megrendelések utánvét mellett gyorsan és pontosan eszközöltetnek. - Árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

Csak azon gyártmány valódi, mely jelen védjeggyel el van látva.

URI nappali ingek tucztja frt 10-12-15-18-24-30 alsó nadrágok vászonból tucztja frt 8-9-10-12-15-18-20 éjjeli ingek (méter hosszuk) » frt 15-18-24

NŐI nappali ingek tucztja frt 8.50-10-12-15-20-30-40-50-60 alsó nadrágok » frt 9-10-12-15-20-24-30 háló köntösök tucztja frt 9-10-12-15-20-25-30-40-50

Kéz fehéreműek gyermekek számára a legelősebb árak me lett munkás öltözetek (zubony és-nadrág) jó mosó indígo kék vagy nyers színű vászonból, egy öltözet frt 3. Mosó kelmek uri és fu öltözetek, ezernél, vászonból és kammargából sima, csikos és a. t. méterje 35-40-50 60 70 80, frt 1. - 6369

CSÁKY ÁRMIN Budapest, Sugárút 63. fehéremű-gyára és vászon árak raktára. A fent felsorolt fehéremű árakból 1/4 tuczt is megküldetik

Csász. kir. kiz. szabadalmazott **szabadék. ékszer-evőeszköz.**

A szá. adék. ékszer-evőeszköz a legújabb, legelősebb a legjobb a napi használatra. Föltétlenül legelősebb díszes háztartásnak az alább felsorolt evőeszközök, ugymint kés, villa, kanál stb., minden darabjába pontosan alkalmi méretű drágakő mint: smaragd, opál, saphir, rubin, smaragd stb. van befoglalva. Valamennyi alább felsorolt árak egy, egészen esztétikus, ténbeli vannak előállítva, mely még sok óvi használat után is valódi esztét. színt megőrtja. Valamennyi alább felsorolt tárgy fehéren mosható és 10 év. jóállás valóhatók. Kérekzők 24 db. szabadék. ékszer-evőeszköz együttvéve csak 8 frt 75 kr., és pedig:

6 db. szabadék. ékszer asztali kés, 6 " szabadék. ékszer asztali villa, 6 " szabadék. ékszer-evőkanál, 6 " szabadék. ékszer-kávés-kanál.

Összesen 24 db. csak **3 frt 75 kr.** mesés olcsósága áron, hozzá még írásbeli jótállás a fehérenmaradás és jó minőségért. Ez evő-eszközökből 48 dbnak egyidejűleg megrendelésénél, azokat gyakorlati, tisztán e eszúra készített, cartonokban szállítjuk; mind a 48 dbot csak 7 frtért. Ezen kívül ajánlunk: szabadék. ékszer-levesmerítőket, dbját 50 krért; szabadék. tejsmerítőket 35 krért; tömör szabadék. főzelékkanalakat, 45 krért; nagy felszolgáló tálcát 90 krért; 1 tejeskanna, középnagyságban, 2 frt 50 kr.; 1 teás kanna, középnagyságban 3 frt; 1 cukorszelencze, foglalva, fődóvel, 1 frt 80 kr.; cukorszelencze, legűn. vésettél, 2 frt 40 kr.; elegáns asztali gyertyatartó, magas, gót jellegű, párja 2 frt 25 kr.; ugyanazok legfinomabb vésettél 3 frt 25 kr.; bors- és sótartó, 60 kr.; ezet-és olajállvány, 2 osztályu, metszett kristályüveggel 3 frt 50 kr.; 4 osztályu 4 frt 75 kr.; asztali gyújtószergula 1 frt 20 kr.; dohányszelencze vésettél, csapó fődóvel, 1 frt 25 kr.; palacsintgőgök 3 db. 60 kr.; és még ezer más tárgy, 10 évi jótállás valamennyi árunál. szintugy a fehéren maradás mint a legjobb minőségért.

Megrendelések utánvét vagy az összeg előtértes beküldése mellett pontosan és lelkiismeretesen teljesítetnek; a levelek e cím alá intézendők: **Blau és Kann, főletéteményesek.** Bécs, I. Heinrichshof.

NB. Száz meg száz készű és elismerő irat fekszik irodánkban nyilvános megtekintés végett. Utánzó és hamisítók törvény szerint megbüntettek. 6348

Legjobb minőségű **salgó-tarjani** **tömör- és koczka-szenet**

mozgonyok (Locomobil) fűtésére s házi szükségletre, továbbá **gyárszenet (vegyes) gyári használatra** szállít minden vaspálya-állomásra, legelősebb árak mellett, a 6372

Salgó-tarjani **kőszénbánya részvény-társulat**

Budapest, V. József-tér 12. sz.

FERENCZ JOZSEF **KESERŰVIZ-FORRÁS**

Valamennyi keserűvíz között mint leghatásosabb van elismervé.

Dr. Korányi tanár, kir. tanácsos Budapestben. "Különösen az általunk ki, hogy már kis mennyiségben is hatásos van".

Dr. Kézsmárszky tanár, Budapestben. "Kiváló előnyvel folytán, szülészeti kórodámon a legelősebb használatkor sorába emelkedett".

Dr. Gebhardt tanár, Székesfehérváron. "A keserűvíz hatásosabb, mint a többi, különösen a gyomortól és a vesztől".

Dr. Darányi kórh. igazgató, városi főorvos Aradon. "Mindennapi alkalmassal eszben a legelősebb eredményeket tüntette fel".

Dr. Ambró bábaképzőint. igazg. Pozsonyban. "A keserűvíz használata is mint kitűnő használatot szer ajánlhat".

Dr. Kiss kórh. igazgató, Budán. "Jelen hatása által tünik meg, hogy a keserűvíz használata, megrendelés székélyesedéskor, vértelődéskor, aranyvémél stb.".

Kapható a bel- és külföldi gyógyszerárúháiban és nagyobb fűszerárúkereskedésekben. Kívánatra mindenütt előnyös feltételek mellett raktárak állítanak fel, ha az iránt előnyös gyártmányt. Nyomatárjani stb. legyen a székélyes igazgató-árgó Budapestben, racti utca 18.

A FRANKLIN-TÁRSULAT

Magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban kapható:

ILLEMTAN.

A társadalmi illemszabályok kézikönyve.

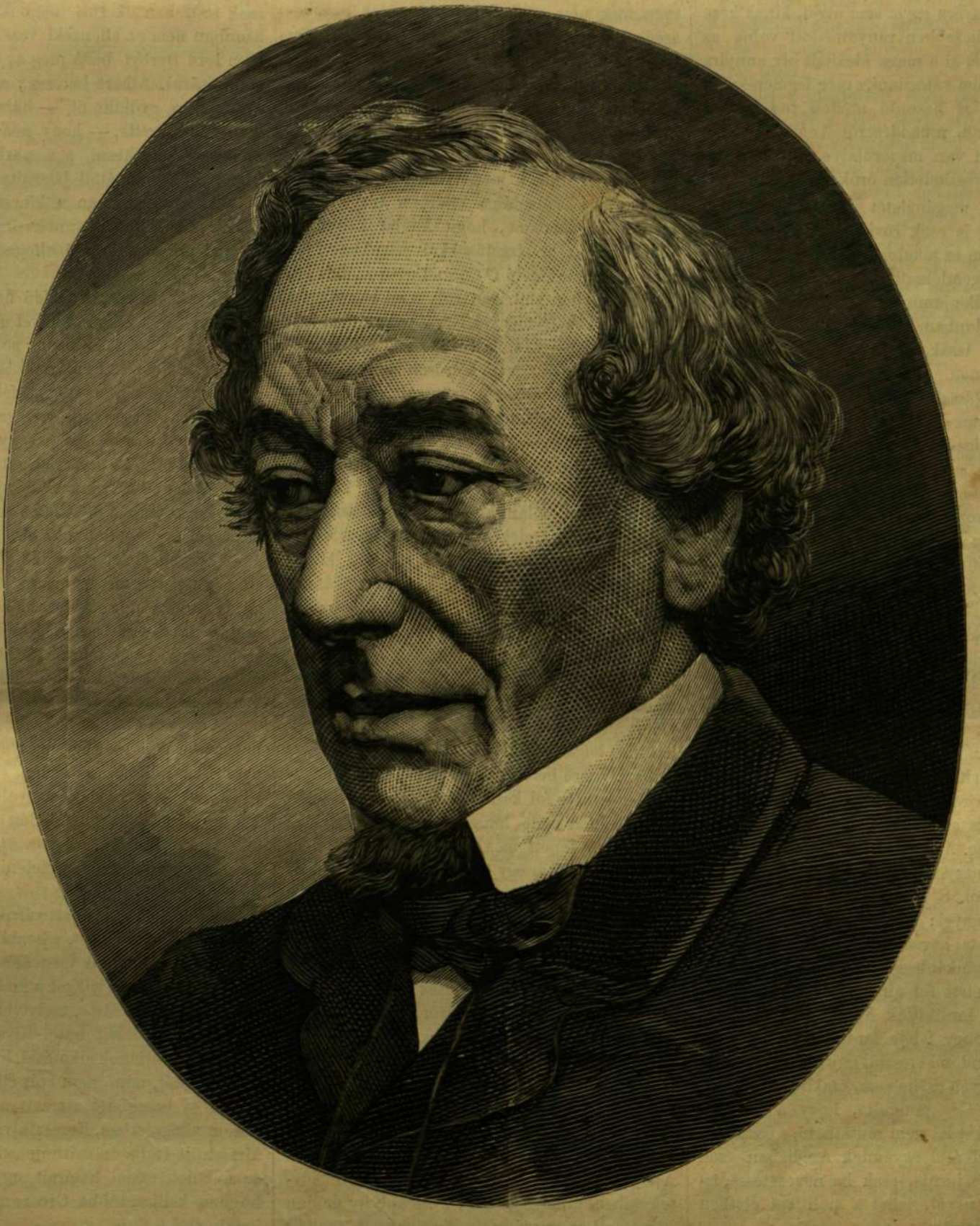
Mme. D'Alq és Ebbardt Ferencz munkái után írta **K-BENICZKY IRMA.**

Ára Néve 40 kr.

Előzetes feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG: / egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: / félévre ... 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: / egész évre 8 frt félévre ... 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: / egész évre 6 frt félévre ... 3 * Külföldi előzetesekhez a postaiak meghatározott viteldij is eszolandó.

17-ik szám 1881. BUDAPEST, ÁPRILIS 24. XXVIII. évfolyam.

LORD BEACONSFIELD.

LORD BEACONSFIELD.

(1805—1881.)

A WINDSORI kastély nemsokára szomorú ünnepélyességeknek lesz színhelye. Össze fognak jönni a térszerte iendnek vezetői s néma hallgatással kettenként sorakozva, a rend nagymestere vezetése alatt bevonulnak a díszterembe. A nagymester a falon függő czimerek közül levesz egyet, leakasztja a mellé tűzött lobogókat, s a fölratos táblácskát, melyen a «right honorable», az igen tiszteletreméltó lord Beaconsfieldnek neve áll. A mocsoktalan és kifogás nélküli lovagok száma egygyel megnőtt, annak veszik le onnan jelvényeit. Anglia egykori miniszterelnöke, a mostani nemzedék egyik leghatalmasabb és legeszebb államférfia, Disraeli Benjamin, Beaconsfield lordja, meghalt.

Sokkal nevezetesebb férfi volt, a hatás, melyet Európa politikájának irányára gyakorolt, sokkal inkább köztudatban él, s szellemének alkotásai Anglia határain kívül is sokkal ismeretesebbek, semhogy hosszasan kellene fejtegetnünk a veszteséget, mely halálával Angliát, sőt az egész művelt világot érte. Maga a nagy államférfiakban oly igazán bővelkedő Anglia is kevés hozzá hasonló alakot tud fölmutatni, bizonyára egyet sem olyat, kinek keze nyoma erőteljesebben rányomódott volna az egész közéletre, ki a maga ideáljait oly annyira meg tudta volna valósítani, s még legmerészebb ábrándjainak is hasonló módon tetet adott volna. Életéről, működéséről Anglia közelebe beszél. Abban van megörökítve az ő életörténete, az ő enyészhetetlen örök dicsősége.

Mi csak magánéletét akarjuk vázolni e férfiaknak, azt is csak röviden, néhány sorral, mert hisz nem ez alkalomból történik először, hogy róla megemlékezzünk.

Disraeli Benjamin 1805. december 21-én született Londonban, hol atyja, a zsidó származású Disraeli Izsák, mint írta, s leginkább irodalomtörténeti dolgozatokkal foglalkozott. A nagy belátással bíró apa nem küldte fiát Anglia vezetésébe. Mind Oxfordban, mind Cambridge-ben a vallási orthodox szellem volt uralkodó, s előre volt látható, hogy ezen intézetekben a csak 9 éves korában keresztény vallásra tér konvertita, nem valami fényes fogadtatásra fog találni. Eltérve tehát a rendes szokástól, az ifjú egyetemi tanulmányokat egyáltalában nem folytatott, hanem egy ügyvéd irodájába került, hogy ott a praktikus ügyvitellel megismerkedjék. Azonban ez szűrés foglalkozás volt az ő ambícióval, hír és dicsőség utáni vágygyal telt lelkének. Rövid időn oda hagyta a megkezdett pályát, s irodalmi foglalkozásra szánta magát.

Angliában irodalmi tevékenységet folytatni anyagilag sem háládatlan szerep. Az író, még ha tisztán könyvírásra adja is magát, megélhet, sőt vagyon is szerezhet magának — ha van benne tehetség. Azonfelül a hatás, melyet keltethet, sokkal nagyobb, mint Franciaországot kivéve, akárhol. S Disraeli el is érte ezt a hatást. Első regényei: «Vivian Grey», «Ixion az égben», «A fiatal herceg», «Temple Henrietta», melyekben leginkább egész London által ismert fiatal író felé fordították Anglia figyelmét. És ő akarta is, hogy feléje forduljon a figyelem. Vagy tiz esztendőn keresztül úgy tetszett, mintha nem lenne egyéb célja sem, csakhogy magáról beszéltesse. Ugy gondolta, hogy a szegény, hatalmas ősokelet fel nem mutatható, s összekötések nélkül álló egyének Angliában csak így lehet előre jutnia, csak ha nevezetessé, ismertté tette nevét, lehet a politikai életben szerepet követelnie.

Pedig ő ott szerepet követelt. Már regényeiben, melyeknek nem egy izben maga volt hőse, jelzette a szerepet, melyre vállalkozni fog, sőt irta előre az utat, melyen a jövőben halad. Azonban a közönség nem egy könnyen akart meghajolni. Regényeit elolvasták, beszéltek róla, de a politikai életben nem akartak neki szerepet engedni. Már 1831-ben, tehát 26 éves korában, föllépett Wycombe kerületben képviselőjelölt gyanánt, határozott radikális programmal. De megbukott, s még ezután is négy kerületben egymásután. A politikai élet küzdő terére léphetni el lett előle zárva egy ideig az ut, s ő fúrdhatatlan maradt új és új ostromokat kísérteni, melyek által az utat maga előtt megnyitassa. Közbe öszekötéseket keresett. Belégyült a nagy világ zajába, mint tökéletes gavallér látogatta a mulatságokat, s barátkozott London legelőbbkel közeivel.

Végül 1837-ben elérte óhajta óhajtott célját. A maistóne-i kerület egy gazdag barátjával Wyndham Lewissel együtt képviselőül választotta. De nem radikális program alapján, melyeket előbb hirdett, hanem tisztán Anglia konzervatív pártjának, a toryknak elvei elfogadása után. Azonban úgy tetszett, hogy ezzel még nem nyit meg előtte a tér. Szűzbeszéde alkalmával, melyet 1837. december 7-én tartott, valóságos kudarcra kellett leülnie. A ház ama pénzügyi ügyet tárgyalta, melyeket Londonban azon ezéltől gyűjtöttek a protestánsok, hogy Írlandban a katolikusokat kibuktassák a választásoknál. A vita igen heves volt, a whigek merényletről beszéltek az írek vallási szabadsága ellen, a toryk azzal mentették magokat, hogy Anglia kénytelen védekezni az ir igazságokkal szemben. Disraeli a híres ir igaztó O'Connell után szólalt föl. Már külsejében volt igen sok, a mi elfordította tőle a ház közvéleményét. Egyáltalában nem volt angolos megjelenés. Halvány arc, lefüggő fekete fürtök, fekete szem s erősen semita típus. A mellett ingének nem volt gallérja, feltűnő zöld kabátot viselt, nagy széles óraláncza majdnem eltakarta egész mellényét. Nem is a legjobb hír előtte meg, fölfuvalkodott charlatánnak tartották. Mindenki bámulattal nézte a különös alakot, midőn szólani akart, de senki sem mutatott komoly szándékot meghallgatására. Mindjárt első szavainál óriási zaj támadt, közbe kiabáltak, lekaczgáltak. Nem hagyta magát zavartatni. Várt egy kiesinyt, míg a zaj lecsendesedik, kérte a házat türelmre, s folytatata tovább. Nem lehet mondani, jó volt-e a beszéd vagy rossz, mert alig szólott néhány szót, s már is lepisszegték újból. Megtámadta a miniszteriumot, «mert az Írlandtól föl akarja szabadítani, Angliát meg leigázni», de szava elveszett a roppant zajban. Végre belátta, hogy hiába küzd, fenyegetőleg emelte föl kezét elleneire, s erős, csaknem félelmet keltő hangon azt mondta nekik: «Épen nem lepett meg a fogadtatás, melyben részesültem. Nem egy dologhoz ismételtelen kellett fognom, s néha végül mégis enyém lett a siker. Most leülök; de eljő még az idő, midőn önök meg fognak hallgatni.»

És elérte, hogy meghallgassák, csakhogy sok idő telt bele. A harminczas évek végén és a negyvenesek legelején többször lépett föl a parlamentben, a nélkül, hogy csak egyszer is képes lett volna nagyobb hatást elérni. Végre is más uton próbálta meg befolyásra tenni szert. Az ország legelőbbkel családijainak fiatal tagjainal szövetekezett, kiket elkábított szellemének csillogása. Gazdagon nőülve, lehetővé vált neki részt venni az arisztokrácia minden kedvteléseiben, mulatságaiban, s inkább ily módon közeledett az arisztokrácia ifjúsághoz. A mellett

czélját sohasem tévesztette szem elől. Megalkította az ugynevezett «fiatal Angliát», mely pártjának tagjait emez ifjúság szolgáltatta, s mindannyian új pártalakulást, hatalmas arisztokráciát, sürgettek. És az ősök nélkül álló, zsidó származású fiatal Disraeli az arisztokrácia jövődjé politikájának adott irányt. Későbbi tetteiben is gyakrabban tapasztalhatunk ilyen ellentétet.

Mikor Sir Robert Peellel a tory párt lépett uralomra, Disraeli vagy öt esztendőn keresztül hűségesen támogatta a kormányt. De később elhagyta azt. Peel a szabadkereskedők pártjára állott, Disraeli pedig a nemzeti termelés és nemzeti ipart sürgette. Jóformán az egész ország iparosai támogatták, s végül az egész tory párt kénytelen volt engedni a nyomásnak, az ő oldalukra állott. Akarva nem akarva 1848-ban Disraelit fogadta a párt vezéréül.

De a pártvezérségtől a miniszteriumba való juthatásig még mindig nagy volt a távolság. A whigek voltak kormányon, őket kellett először megbuktatni, s azóta sem volt az angol parlamentnek olyan fúrdhatatlan ellenzéki szónoka, mint a minő Disraeli ezen időben volt. Minden nap új sebezhető oldalról támadta meg a miniszteriumot, de az oly szilárdul állott, hogy csak 1852-ben sikerült megbuktatni. A korona azonban nem az ellenzéki vezért Disraelit, hanem lord Derbyt bízta meg az új miniszterium alakításával. Albert hercege, a királynő férje oly annyira gyűlölte őt, — habár később rendkívül megszerette, — hogy nem akart vele személyesen érintkezni, s a parlament részéről jövő nyomást az által játszott ki, hogy Disraelit e miniszteriumban a kincstárnoksággal kiálták meg. Mint ilyennek nem kellett a herceggel érintkeznie s ő elfogadta a kínált hivatalát.

Igy lett a szegény zsidó fiúból Anglia minisztere. Nagy pálya, melyet előtte nem futott meg senki, s utána is bizony soká fog megfutni más. Az előjogaira és származására büszke angol arisztokrácia oly igen feltékeny a saját befolyására, hogy csak a legnagyobb erőnek enged, midőn az magát érvényesítendő a közélet terére lép. A «tisztek» hatalma nem alapszik bár semmi törvény adta jogon, de azért oly erős, hogy csak a legtrikább esetekben sikerül megtörni egy-egy halandónak.

Disraeli élete, azon időtől kezdve, midőn először lépett a miniszteriumba, ismeretes. Első minisztersége alig kilenc hónapig tartott, s azután 1858—59-ben és 1866—68-ban ismét kincstárnok, 1868. februártól kezdve pedig miniszterelnök lett. Elérte a legfőbb hatalmat, melyet elérhetett.

Azonban ez időben távol maradt még attól, hogy politikai ideáljait, melyeket előbb regényeiben, különösen pedig «Coningsby» és «Tankred»-ben rajzolt, megvalósíthatta volna. A whig párt Gladstoneval élén az ir-kérdésben tett javaslatoknál lezavazta őt, s még azon év december havában kénytelen volt beadni lemondását.

Egész 1874-ig kellett várnia, míg újra miniszterelnökké lehetett, s hozzá láthatott nagy szabású politikájának megvalósításához. S csak ekkor lepte meg a világot a széles látkör, melylyel bírt, az előrelátás, melylyel a távoli jövőre kiható intézkedéseit tette. Kivált a külpolitika terén halhatatlan alkotásai. Kifelé hatalmassá tette Angliát, minő nem volt előtte soha, s tiszteletet és becületet szerzett az angol névnek három világ részben. Keresztülvitte, hogy Anglia királynője India császárnője ezimét vevő föl, s az angolok ázsiai határait úgy megerősítette, hogy ne kelljen többé Oroszország terjeszkedő hatalmától tartani.

JÁMBOR BENCZE NÉGY ÉVSZAKA.

— Zola Emil elbeszélése után. —

(Folytatás.)

Leültettem a kerítés aljába. Emlékeztembe örökre bevésszük első szerelmi beszélgetésünk az ő egész ártatlanságával. Boriska úgy hallgatott reám, mintha kis testvérhugom lett volna. Most már nem félt s elmondta, hogy szeret a hogan szeretet belém. Mily szép, mily édes beszélgetés volt ez! mily boldogító valomások s mennyi délibábos légvár, melyet a távol jövőből a remény előlegezett számunkra. Megfogadta, hogy soha nem megy nőül senkihez én kivélem s én megesküdtem, hogy kiérdemlem kezét munkámmal s hűségesszerelmemmel. A kerítés mögött ott ült egy tuesök, czirpölésével kísérve a mi reményességünk harmonikus hangjait s az egész völgy zsongott, sutogott örömben, hogy oly boldogok vagyunk.

Elváltunk... és nem is gondoltunk arra, hogy vallomásaink, esküvéseinket ha csak egy csókkal, ha csak egy öleléssel is megpecsételjük.

És a mikor megtértem kis szobámba, úgy tetszett, mintha már egy esztendőnél is több telt volna el, mióta Boriskától elszakadtam. Ez az egy nap magába bírta foglalni boldogságom véghetlenségét.

Első tavaszi napom vala ez, a legkedvesebb, a legragyogóbb, a legillatosabb teljes életemben, ez a nap az, melynek emlékezete ma is megindító hangon beszél nekem ifjúságom rég elmúlt napjairól.

A KÖLTÉSZET DICSEJÉTE.

Mohamed Vebí Sunallitad * után szabadon.

A költészet.

Meleg sugára fényes déli napnak,
Damaszki róza csábos illata,
Kristály pataknak tiszta, üde cseppje,
Álom, a melyet Allah álmoda;
Dús hája szűz, sziveknek vágya, kéje,
Dicsőbbet isten nem terem még.
Az éj világó csillaga, mely ott fenn
Rezgő sugárit szerte hintve ég;
Himes virágos rétje szép Iránnak,
Mely boldogságot és gyönyört lehel;
Dalos madár, mely ágrul-ágra szállva
Bűt, hajt, szerelmet és kéjt énekel;
Ábránd, a melyet édes ajku szűz szó,
Midőn először dobban meg szíve;
Erény, a melynek anyyi jégkebel közt
Caupán a költő egymaga híve;
Járhatlan ut, melyen csak az haladhat,
Kinek vezére Allah jobb keze,
Kinek lelkét a képzelet vezérli,
S hurik lebegnek látatlan vele!

A költő.

Allah lehelte a szívrbe,
Mely ihletett dalt zengni egyre kész,
Égig törekvőt, villám szárnyalást,
Fenségessé, vidámat és merészt!
Allah kegyelje a költő, s parancsát
Hirdetni zendül lantja idege,
Majd meg szerelmi indulat heveről
S csaták zajáról hangzik a rege.
Az égi áldás gyámolója neki,
Teremtő lángész büszke ura ő.
Fenség, magasság árad tőle szerte,
S az észak trónján ül fenn a dicső.
Parancsára bájos igéknél
Egész csapatja rabigát visel,
Az ékeszölés meghajol előtte,
És lázadó szót egyik sem emel.
Fejlelmek hírét zengi költeménye,
Ezer alakban új meg új dalok,
A trón dicső ő hirdeti, megővja,
S az ezred éven új fényben ragyog.
Népek szemfénye, országok csodálta,
Ki nagy nevet szívünkbe írja be,
Hervadhatatlan homlokán füzére
És könyözöntől ázik sarkóve.

Kövéry Béla.

* Mohamed az ihletett, a jácintok fia. — Több ismeretlen költőtől való megkülönböztetés végett viseli az utolsó jelzőt.

II. A nyár.

Midőn ma hajnali három órakor fölébredtem, ott feküdtem a kemény puszta földön, mint a kít oda vágta. Arczom verejtékkal volt borítva. A júniusi éjszaka forró, fojtó sulyával nehezedett mellemre.

Körülföttem ott feküdtek bajtársaim, behúzóva tábori kőpenyéikbe. Fekete kis sirhalmok gyanánt heverték ott a fakó földön. A messze nyuló róna maga is ásitott s mintha hallottam volna nehéz lélekzetet, olyan formán hatott el hozzám a távoli zaj, lovak nyerítése, fegyverek csörgése az éjjeli légben.

Éjjel felé megállt a hadsereg. Kiadták a parancsokat, hogy feküdjünk le és aludjunk. Három nap óta masiroztunk már. A nap égett, a por majd megvakított szemekinkre.

Végre ott terült el előtünk az ellenség, ott lenn, a láthatár berekesztő halomlánczolatlan. Hajnalban kellett megütököznünk, döntő csatában. Kimondhatatlan kimerültség fogott el minden tagomban. Három óra hosszat hevertem ott, mint a kít agyonverték. Álmodni se tudtam, lélekzetet is alig vettem. De most már a fáradtság tulsága álomból is fölébresztett. Kezre nyílt szemekkel, hanyatt fekvő ott tévelygett tekintetem az éjjeli homályban, mialatt képzeletem lelkem elé rajzolta azt a csatát, azt az embermészárlást, melyre a fölkelő nap sugárait vetendi. Már hat esztendője mult, hogy elváltam szeretetem tárgyaitól s hat hónapja, hogy minden csata első puskalövésének hangjaira isten hozzádot mondtam az én Boriskámnak, jó Lázár bátyámnak.

És most ismét bucsut kell vennem tőle. A jó isten tudja, nem utóljára-e? . . . Gondolataim hullámzó folyása lassankint elsimult, lecsillapult. Szemeim lehunyva, megláttam Boriskát és Lázár apót. Eszembe jutott az a nap, a melyen elszakadtam tőle. Óreg bátyám sirt, hogy miért is oly szegény ember ő? lám, ha gazdag volna, most nem kellene világga mennem. De így . . .

Elhagytam mindent, a mi kedves volt előttem. Jó gazdám is, a kihez tanításba mentem.

Olykor-olykor nagy időközökben jutott el hozzám egy-egy levél, a melyből láttam, hogy szerelmem szerelme, s annak szeretete, a ki apám helyett apám volt, még mindig olyan én irántam, mint az előtt s még mindig oly jó szívvel gondolkodni reám abban a csendes völgyben.

És én . . . én itt állok, megint egy csata kezdetén, készen arra, hogy kebelére vessem magamat a halálnak.

Aztán a szivontlátásról kezdtem álmodni. Ott láttam szegény öreg jó bátyámat a parókhián küszöbén, felém tárva reszkető karjait, s ott állt mögötte Boriska, pirosan, mint a basaróza, szeme tele a könyharmatával, de azért vidám mosolygással. Karjaimba zártam, zokogva öleltem szívemre . . .

Most a riadó dob vert vissza a komor valóságba. Pirkadni kezdett, a szürke sivatag ki kezdett bontakozni a kora reggel harmatos ködéből. Fölkelt a nap, egy rengeteg nagy vörös tűzgolyó a láthatáron. Határozatlan körvonalakban bukkantak elő a páratengerből mindenféle tárgyak, alakok. Emelkedő moraj, zajgás töltötte el a levegőt. Trombitaharsogás, lódobogás, ágyudörgés, kurta, élesen rikantó vezényszavak zavarodtak együvé. Szerelmi ábrándjaimból így bontakozott elő a fenyegető csatavész. Nagy kinnal emelkedtem föl a földről elesigizott testemmel. Mintha a fejem szét akart volna szakadni s minden csontom darabokra volna törve.

Sietve gyűjtöttem össze csapatomat. Mert hát őrmester voltam! Nem sokára megjött a rendelet, hogy vonuljunk balra s szálljunk meg egy kis magaslatot, mely a síkság fölött uralkodott. A mint ott állunk indulásra készen, oda nyargal egy altisz csapatunk elé s felém dob valamit: «Levél Jámbor őrmester számára!»

Csakugyan az volt; egy gyűrött, piszkos boríték, melyet talán már hetek óta hurcoltak tarisznyában a sereg után ide-oda. Alig volt időm annyi pillantást vetni rá, hogy fölismerjem benne nagybátyám irását.

— Előre! indulj! — hangzott a vezényszó.

Masiroznom kellett. Egy pillanatig ott tartottam kezemben a levelet, csakhogy el nem nyeltem a szememmel. Szinte égette az ujjamat. Nem adtam volna semmiért a világot, ha leülhettem, elolvashattam s a mi benne van, a fölött kedvemre elzokoghattam volna. De így kabátom alá kellett dugnom, egyenest a szívem fölé. Soha se éreztem ekkora szorongást. Hogy valamennyire bátorsághoz juszak, visszameleztem bátyám szavaira: «életemnek nyárszakát éled, a vésses küzdelem idejét; teljesíteni kell, a mi kötelességeddé vált, ha békés és gyümölcsöző őszidőt akarsz.»

Ah, de mégis, így indulni csatába, talán a halálba, szívem fölött az égető levellel s még nem is sejtetheti, hogy mi lehet benne.

— Előre! igazodj! indulj!

Elértük a magaslat alját s itt be kellett várnunk a parancsot a tovább nyomulásra.

A csatamező rendkívül szerencsésen volt megválasztva arra a célra, hogy rakásra gyilkolhassák egymást rajta az embertömegek. A sík rónaság mértőföldre nyúlt egész meztelenségében, mint egy gyuródészka. Sehoh egy fa, sehoh egy kunyhó. Sövény, bozót, ez volt az egyetlen, a mi egy-egy foltot vetett a fehér mezőn. Sehoh soha nem láttam én ilyen csatamezőt; egy portenger, fehér kréta porral s néhol egy-egy fakó szakadással. De eget se láttam ilyen tisztát soha. Pörkölősen süttött a nap, az égető júliusi nap. Már reggel nyolcz órakor alig bírtam kiállani.

Ezen a puszta sivatag földön nem terem egyéb, mint csak a gyilkolás, egyetlen gyümölcse a halál . . .

(Folyt. köv.)

KITÜNŐ TANESZKÖZ.

(Schneider képes atlása; a természettudományi földrajz kézi atlása iskolai és házi használatra, Claudius V., Leutemann H., Mützel G. és Seidel K. F. közreműködésével kiadta dr. Schneider Oszkár, főtanító a drezdai Anna-reáliskolában. Magyarra fordították Gönczy Pál és Hunfalvy János. Kiadta a Franklin-társulat. Ára 1 ft 50 kr.)

Mióta a tanítás az oktatás minden fokozatán, az elemítől a legfelsőbbig, a népiskolától az egyetemekig, szemléletivé vált s a tanító nemcsak beszél, ex cathedra, hanem mutat és kísérleteket tesz, azóta a tanítást a taneszközök termékenyítik meg, hogy a tanuló ne csak halljon valamit, hanem világos fogalma is legyen, sőt teljes képet alkothasson magának a hallottakról. Oriás haladás az az ifjúság oktatásában, az ismeretek terjesztésében s az általános tudományos színvonal emelésében. A szemléleti oktatás elvének gyakorlati alkalmazásában igen nagy szerepet játszanak a jó taneszközök. A tárgyak magok s azoknak — akár ismertető, akár kísérő — közvetlen szemléltetése, kétség kívül a legjobb taneszköz. De ez nem mindenütt lehetséges. A természetrajz előadásához például a föld összes (vagy legalább főbb csoportjellemező) ásványait, növényeit és állatait magában foglaló gyűjtemények kellenének minden iskolába és pedig szerves lényeket illetőleg nem szárított, illetőleg kitömött, hanem élő példányokban. Ez volna az igazi szemléleti oktatás. Mivel ez lehetetlen: az élő vagy valódi példányok helyét jó rajzokkal kell pótolni. S ilyenek a természetrajzi oktatásra valóban vannak is nagy számmal; vannak hazánkban is. Elég csak a minden népiskolánkban a közoktatási miniszterium által elterjesztett Rasch-féle táblákra hivatkoznunk.

Ujabbban a földrajz és a természetrajz oktatását összekötik. Így kívánja ezt nálunk is, mind a népiskolai, mind a gymnasiumi tanterv. Helyesen. E két tudományág minden lépten-nyomon egymásra szorul, csodálkozunk kell, hogy oly sokáig el is lehetett egymástól választani. A természetrajz tárgyainak, különösen az állatoknak és növényeknek (mert az ásványok és kőzetek akárhol fordulnak elő, mindenütt egyformák) nem elég csak alakjukat ismerni, hanem életmódjukat, természetüket is, a mi pedig előfordulási s termelési helyökkel, vagyis hazájokkal szorosan összefügg, ugyanazon állat és növényfaj tetelesen változik különböző helyeken s egáljak alatt tenyésze vagy

meghonosítva. Viszont a földrajz csak politikai s emberi és történelmi tények és nevek sorozatává válik, ha a föld különböző részein, országaiban s vidékein előjövő termékek minőségével is meg nem ismert. Egy ország vagy világrész ismertetésében, mi voltának feltüntetésében, hegyei és folyói rendszerén, természeti és politikai határain kívül, termékeinek, vagyis benne honos vagy meghonosított állatait és növényeit (faunáját és floráját) ismeretnek is egyenlő része van. Az ember, mondják, mindenütt egyforma, hisz egy törzsből származott. Alapjában igaz; de mi hatással volt, ezredévek alatt, kifejlődé-

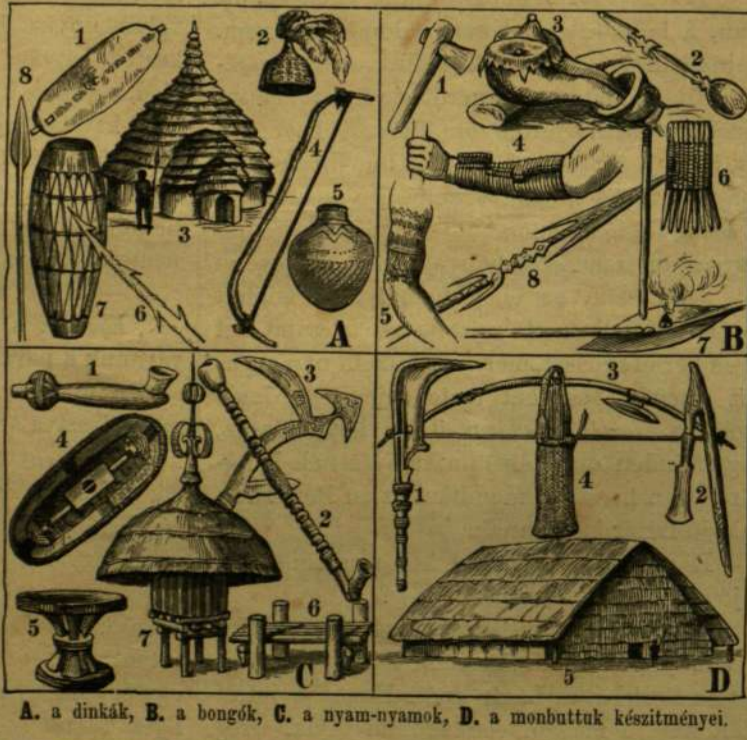
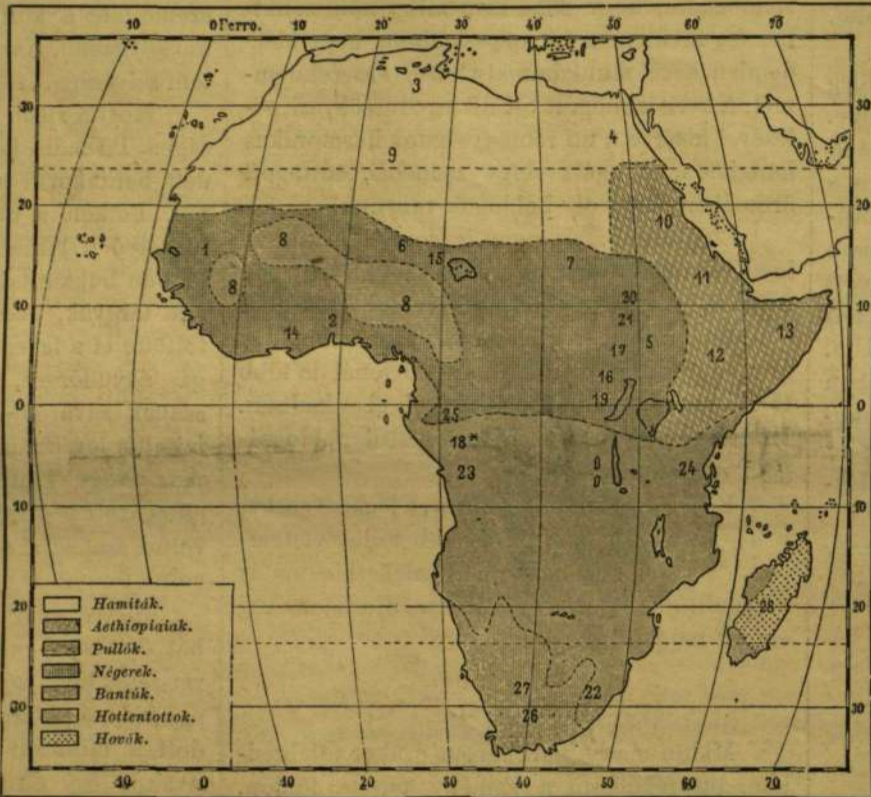
sére az égal s természeti viszonyok különbözősége, vagyis a földrajzi tényezők összessége: mutatják a tények. Még nagyobb a különbség a különböző (s számtalan!) nemű és fajú állatok és növények világában. Ezek megismerése csak úgy lehet teljes, ha földrajz és természetrajz kölcsönösen segítik és istápolják benne egymást. Im erre vezet a kitünő tanítási segédeszköz, melynek czímét fentebb egész terjedelmében közöltük. Igen nagy felv-alakban tizenöt atlász-lapból áll, melyek közül Európát, Ázsiát, Afrikát három-három, Ausztráliát kettő, Amerikát pedig négy terjeszti — földrajz-termesz-

rajzi képen — szemünk elé. Mindenik lapon magának az illető földrésznek térképe áll előtűnk, kicsinyben s csak vázlatban, nem országgokra, hanem ember- és természetrajzi (ethnografiai) vidékekre osztva; s mellette egyik lapon az illető földrész emberei, fajok s néptörzsek szerint, a másikon jellemző és sajátlagos állatai, a harmadikon növényei; a térkép-vázlaton pedig megfelelő számokkal megjelölve az ember-, állat- és növénytörzsek vagy családok honos-helyei és azok határai; úgy, hogy a ki e lapokat végig forgatja, s tehát nemcsak világos képet nyer magának a földrészek

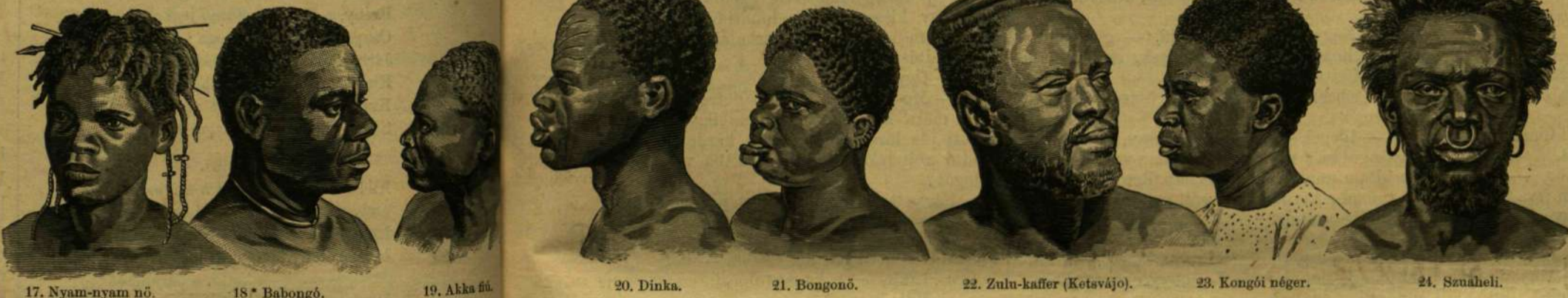
ember-, állat- és növény-termékei s lakói felől, hanem ezek elterjedési s honossági viszonyairól is. Az emberek részint arcképekben, jól kivive, részint egész alakokban, élet- s foglalkozási viszonyaiknak megfelelő jelenetekben vannak feltüntetve; az állatok és növények pedig életők s tenyészetük természetének megfelelő valóságban, ugyszólván tájképi szemléletességgel. Megjegyzendő, hogy az emberalakok legnagyobb része, sőt az állatok közül is sok, fotografiák után van meglepő élethűséggel rajzolva, s tehát nemcsak hogy jellemző, de igazán egyéni valóság szerint. A raj-

zok kiválóan tiszták, csinosak, elevenek. Ugy hogy az egész atlasz egy bájos és érdekes orbis-pictus, melyhez hasonlóan sikerült még nem jelent meg. Amerika, tekintettel terjedelmére s Észak- és Dél-Amerikára tagolt voltára, azért foglal négy táblát el, mert az elsőn mindkét rész emberei, a negyedikén növényei vannak feltüntetve, de a másodikik csak Észak-, a harmadikat csak Dél-Amerika jellemző állatai foglalják el. Ausztráliának emberei és növényei vannak egy — gazdagabb és különlegesebb állatvilága a másik táblába foglalva.

A 15 lap közül ez alkalommal a 4-iket mutatjuk be olvasóinknak, mely Afrika népességének nevezetesebb törzseiből egy-egy példányt tüntet föl. Közönségesen azt hiszik, hogy e világrészben tisztán szerencsenek laknak s ezért még az Afrikába vándorolt mórokat is össze szokták tévesztetni a szerencsenekkel. Jelenleg, mint arról a közölt táblázaton levő térkép magyarázatából mindenki könnyen meggyőződhetik, Afrikában a tulajdonképeni szerencsenek éppen a kisebb részt képezik. Nem mintha az európaiak szaporodtak volna el annyira, mint Amerikában vagy Ausztráliában, hol a benszülottek már aránylag csekélyebb számmal vannak. Afrikában, a Jöreménység-fokának környékét és Algirt kivéve, az európaiak jóformán csak a parton laknak. De mert az arabok, hamok és hottentották e nagy világrészben jelentékeny helyet foglalnak el s a tulajdonképeni négerék csak az egyenlítő környéken fordulnak elő. A harcias asantik és vérengző dahomeiek az Arany-parton (2 és 14) a legismertebbek, nevezetesen még köztük a kongónégerék (23), kiknek egyik törzse fölött Bi-hében Magyar László volt a király az ötvenes években s a nyamnyami négerék (17), mely utóbbiakról sajátosságos öltözetük folytán régebben azt hiték, hogy a majmokéhoz hasonló farkuk van. De láthatjuk még e vidékről a jóformán napjainkban fölfedezett monbottu (16), babongo (18), dinka, bongo, suaheli és más fajok képviselőit duzzadt ajkaikkal és göndör gnyaps hajukkal tanuskodva közös eredetük mellett. A bantuk nagy csoportja már sokkal jobb alakokat mutat föl s némelyik törzs, köztük az újabb időben oly híressé lett zulukafferek (kiknek legyőzött királya Ketsvájó van a 22. sz. alakban megörökítve) délkezei termékek. Határozottan elűtöt vonásokat és természet találunk a Madagaskar szigetén lakó hováknál (28), kik a maláji fajhoz tartoz-

A. a dinkák, B. a bongók, C. a nyamnyamok, D. a monbuttu készítményei.

A. 1. Pajzs bivalybőrből. 2. Sisak négerhajból kaurikagylókkal és struztolakkal. 3. Konyhó agyagból és fából. 4. Ij buzogányesapás elhárítására. 5. Cserépkomó. 6. Vas lánashegy. 7. Nagy dob riadásra. 8. Vas lánas egy daraból (diszfegyver). B. 1. Balta fahasogatásra. 2. Kanál szarvból. 3. Fuvó börről készült cserépedényből, melyek egy harmadikba szolgálnak. 4. Előbőző disze vas karikából. 5. Nőknél a kar távolozására. 6. Főző kályhából. 7. Túzi szer annona fából. 8. Vas lánashegy kampóval. C. 1. Cserép-pipa. 2. Disz-pipa fa-szárral és cserép-fejvel. 3. Hajítóvas. 4. Rotangból való pajzsak belseje, 17 hüvelykes. 5. Zeámoly és étező asztal egyetlen fatuskából. 6. Nyoszolya vastag fagerendákból. 7. Hambar leszedhető fedőlel. D. 1. Sarlóalakú, kétélű vas vágófegyver vas dróttal körültekert fa nyélben. 2. Vas szekerze fa markolattal. 3. Ij rotangból a hur visszapattanása elleni véddel. 4. Tegez rotangfonadékból nyilakkal. 5. Kunyhópala fa-száklából, raphiaszárakból, nádújból és banánlevelekből.

nak s e világűrben elszigetelve állanak, miként — a természetűdösök nézete szerint — lakóhelyök Madagaskar is eröszköl választotta szét az indiai Ozeán alatt fekvő nagy szigetektől, melyekkel együtt egykor egy nagy világűrűt képezte. A bensülöttek közül ök az egyedüliek, kiknek nem gyapjas, hanem szőrös hajuk van. Legkelmetlenebb vonásai vannak a hottentottáknak és busmanoknak (26 és 27), e két sajtáságos néger törzsek, melyet gyapjas hajok dacára ma már külön emberfajnak tartanak s a negerektől jól megkülönböztetnek. Terképünk néhány jelentékeny néger törzs ipartermékait is bemutatja. A magyarizatok elég világosak s nem szükség hozzátennünk semmit. Ugy szintén fölösleges lenne bővebben szólnunk a rég ismert nubiaiak, fellahk (egyiptomiak) és abisszinaikról.

Szóveg tulajdonképp nincs adva a műhöz (ez a tankönyvre s élő előadásra levő bizva), a fordítás tehát csak a nevékre, vagy is az ábrák aláírására terjed ki. Bár a gondolat, így terjesztés elő a föld élő képét, nem új, de a föld- és természetrajzi tanulmány összekötése ily következetesen és szerencsésén még soha sem volt keresztülvéve, mint Schneider ez atlaszban. Semmi felesleges — és minden a mi jellemző: benne van. Azért méltán is nevezi a szerző (az eredetiben) a typosok atlaszának. A föld egyes részeiről, sőt vidékeiről, mindeniknek saját és honos typosai vannak, oly világos és egyszerű mindegyiket képet tüntet elénk, mely terjedelmes könyveknél többet mond és magyaráz.

Hiszünk, hogy ez atlasz az iskolákba mindenütt bemenettel talál (s a miben nem kételkedünk: tanítók és tanulók részéről egyaránt szíves fogadtatásban részesül), a földrajzi és természetrajzi oktatásnak új és sokkal termékenyebb korszaka fog kezdődni általa. De mint iskolai, ép oly alkalmas házi használatra is; s óhajtanánk, hogy minden tanuló ifjunak kézi könyvévé váljék. Olcsósága (1 frt 50 kr.) megengedi hogy kevésbé vagyos szülők is könnyen megszerezhessék gyermekeiknek. S a ki, népnapi vagy karácsonyi ajándéknak, szép és hasznos képes könyvet szeret adni gyermekeinek, ennél alkalmasabbat igazán nem találhatna.

—á—r—

NYOMA VESZETT!

—ANGOL ROBERT—

TIZENHATODIK FEJEZET.

Langtrey kisasszony kifizeti Fawcett-éket.

— De mi az ördögért akarja e dolgot személyesen intézni velünk? — kérde az idős Fawcett. — Nem végezhetné volna el Goodban maga is?

— Igazán nem értem, — szólott Clarke ur, — ügyiratai közé dugva hegyes orrát.

— Hallatlanul unalmas dolog, — jegyzé meg az ifjabb Fawcett, — gyorsan írva tovább.

Az ajtó nyílt s jelentették, hogy a kocsi kész.

— Jó, — mondá Fawcett. — Hozzák elő a »Langtrey-birtok« című iratesomagot; ha maga nem tudja, szóljon Weewelek. — Várjon; ezek a levelek a londoni postára szólnak.

Az írrok távozván:

— Bizonyosan valami kiegyezési javaslatot akar tenni Langtrey kisasszony, — mondá ifjabb Fawcett, — az előbbi beszédet folytatva.

— Nem képelem, mi ajánlatot tehetne, — felelt megvetőleg, idős Fawcett.

— Talán, hogy élethosszig a majorban lakassék.

— Nem remélem. Kelmetlen volna a megtagadás; pedig miután elvonta tőlünk ügyvédi megbízását, egyáltalában nincs joga részemről semmi előzékenységre számítania.

— Ne féljen, — szólott közbe Clarke ur, — az öreg hölgy éhen veszne el inkább az országot árkaiban, mintsem valamit kérjen öntől.

— Annál jobb. De hát mi az ördögöt akar akkor e személyes találkozással?

— Ki tudja, nem tartogat-e valami kelmetlen meglepetést az ön számára?

— Nem tudnám mi lehetne az?

— Talán pénzt kölcsönzött valahonnan, hogy önt kifizesse.

— No azt szeretném látni, honnan kaphattott volna!

Ez alatt a Langtrey-majorban is készültek a Fawcették elfogadására. Két órára volt a találkozás itt miss Langtrey ügyvéde, Goodban ur, Leekből volt ide jövendő, hogy singletoni kollegáival találkozzék. Az öreg Bridget oly feszes volt, mint saját keményített fehér gallérja s Ruben, a ki kocsi, inas, pinzemester, tehenész és kertész teendőket egyességet egy személyben, szintén fölöltötte elődei örökölt egyruháját. Winifred az elfogadó teremben akart tüzet csináltatni, de nagynénje nem engedte, — mondván, — hogy oly embereket elfogadni, mint Fawcették, a mindennapi ebédél is igen jó.

— Ezek a kigyók, mondá, ne hagyják a nyúlkat a nappali szobámban. De, Winifred, Goodban ur aztán itt marasztjuk egy egész theátra, ha azok elmentek.

Langtrey kisasszony úgy rendelkezett a Winifred check-bookjáról, mintha a magáé lett volna; nagyon természetesen találta, hogy feltétlenül rendelkezék róla. Rubent lóháton küldte a singletoni bankhoz, hogy hozza a szükséges pénzt. Két 500 fontos angol bankjegy, 20 darab 100 fontos, 20 darab 50 fontos; 100 darab ujdontuj 20 fontos a tartományi bank jegyeiből és szinte 100 darab 10 fontos ugyanazokból. S végre 100 font érczépében, aranyokban; összesen hétézer és száz font együtt. Ruben egy börtársában a bankjegyeket s két kis vászonzacsókban az aranyokat, kabátja belsejében hibátlanul meghozta s minden rendben volt.

— Ötözer font a törzsadósság, a jelzálogkölcsön; kétezer a hátralékos kamatok; s száz a melléki járulékok — mondá Langtrey kisasszony diadalérettel. Bármily tolvajok és rablók, ennél többet nem számíthatnak föl.

Fawcették pontosnál pontosabbak voltak s egy negyed óránál korábban érkeztek a kifizetés idejére. Winifred még tisztogatót s rendezetett az ebédelőben, midőn az urakat egyszerre váratlanul bejelentették s beléptek, a két Fawcett t. i. nagybátyja és unokaöcs. Winifred nem térhetett ki előlük.

— Megjelentem nagynénémnek, mondá zavartan, — hogy itt vannak önk.

— Nem sietős, miss Savage, nem sietős. Még idő előtt vagyunk. Miss Langtrey egészen, remélem? — mondá az idős Fawcett, kétszínű rókapofával. — Nem látam már, nem volt szerencsém — lássuk csak — három, négy — bizony hét év óta. Azelőtt, míg Langtrey István ur, önnek tisztelt nagybátyja, kedves ügyfelünk élt, csaknem hetenkint találkoztunk.

Winifred határozatlanul állt, kezével a kilyesén.

— Nagynéném, — mondá, — gyöngélkedik. A hosszas pör s az ügyek, erején felül megfeszítették.

Idős Fawcett ur valami részvét-kifejezést mormogott.

— Idegei, — folytató a leány, — nagyon elgyöngültek; nem az a mi régen volt; nagyon aggodtam miatta ma egész nap. Remélem uram, — szabad-e kérnem, Fawcett ur, hogy ezt ön is tekintetbe venni?

— Miss Savage, — felelé az, — a kedves szavai nekem parancs. Minden lehető tekintettel fogunk lenni miss Langtrey egészségi állapotára.

Miss Savage könnyedén meghajolt s elhagyta a szobát.

— Ez annyit jelent, — mondá az idős Fawcett unokaöcsének, — hogy az öreg hölgy átkozott rossz hangulatban van. A kénés esik: vihar van kitorobban.

— Ön sem volna jobb hangulatban, ha élete megszokott lakhelyét így kellene elhagynia. Én csak e szegény leányt sajnálom; igazán kedves leány. Azt hiszem, nagyon szomorú helyzetben lehetnek? — mondá az ifjú Fawcett, őszinte részvét hangján.

— Világos, hogy a helyzet ura vagyok! viszonzá az idős, meglepődéssel dörzsölve kezét s az ablakhoz menve. Igazán csinos hely, folytatá kitekintve. De várj csak, míg helyreállítatom, a hogy elgondoltam.

— Csak ne új modorban, eltörülve róla minden ódonosságát!

— Világért se. Igazi stilszerű restaurációt akarok. A legszebb ódon-lakká teszem egész Angliában. Nem akarok itt lakni. Csak lábamat vetem itt meg; itt s általa a vidéken, a kerületben, és a többi.

Fawcett senior a parlamentre gondolt, melyhez lépcsőül nézte ki magának a langtrey-i ősi birtokot.

Azonban nyílt az ajtó. Miss Langtrey lépett be, mereven, egyenesen, mintha nyárstól nyílt volna; öreg selymruhájában, fején fejkötővel. Követte unokahuga s ügyvéde, Goodban ur, egy tisztes kepű, komoly s nyújas középede ember. Könnyű fejhajtással üdvözölve Fawcett-éket, az idős hölgy leült az asztalfőn, magas hátú karszékebe s intett hogy foglaljanak helyet. Goodban ur jobb kézeült mellé; Winifred néne mögé, az asztal s a kandalló között foglalva helyét. Fawcett-ék az asztal vége felé, két oldalra helyezett székeket foglalták el.

Néhány percig mély csend volt; még Fawcettet is elhagyta szokott önuralma. Mosolygott, kezeit dörzsölve, fogait vicsoritotta, de nem tudta megkezdeni a beszédet.

Goodban urnak kellett megnyitnia a tárgyalást. Először is nyugodtan fölrakta pápaszemét; aztán pennát vett elő s körmen próbálta meg. Végre maga elé tett börtáskájába nyúlt s egy csomó iratot vett ki abból.

— Átnevez a zálogkölcsön-ügyben fölvetett emlékjegyzeteket, — kezdé minden szavára ügyvédi hangulyt vetve, — két pont tűnik föl különösen említendő ez alkalommal. Egyik az, hogy az itt jelenlevő Fawcett Ferenc ur volt az eredeti kölcsönadó s így első jelzálogbirtokos; a ki, úgy látszik, a maga jogát tíz év múlva ruházta át, szintén itt jelenlevő nagybátyjára Fawcett Jánosra. Helyesen adom-e elő a tényeket?

Fawcett János ajkát harapta. Az az »ugy látszik« elevenen taláta őt; mert öcsese, Fawcett Ferenc, valóban csak látszólagos kölcsönadó volt; ő maga adta a pénzt, de a család ügyvéde levén; öcsese neve alú bujt. S mikor Langtrey István meghalt s Eszter huga elvette tőle ügyvédi megbízását, akkor iratta vissza magára a követelést. Jól értette tehát, hogy Goodban ur ezt akarja jelezni az »ugy látszik« kifejezéssel. De nem mondhatott ellent a tény előadásának.

— A második, a mit ki kell emelnem, folytatá amaz, — hogy Fawcett János, pört indítván a magára iratott követelés miatt ügyfelem Langtrey kisasszony ellen, oly törvényszerű végzet nyert, mely szerint emez hat alá tartozik fizetni a tőkét, hátralékos kamatokat és perköltségeket, különbeni végrehajtás terhe alatt. Ez ítélet öt hónapja és huszonegy napja adatott ki. Így van-e Fawcett ur?

— Tökéletesen így, Goodban ur.

— Ön figyelmeztette ezelőtt tíz nappal Langtrey kisasszonyt, a határidő lejártáról, s hogy nem fizetés esetén karhatalmat kérend a végrehajtásra.

— Ugy van.

— Most tehát, midőn Langtrey kisasszony által mára kitűzött napon, az ügy befejezése végett ide fíradott: szabad-e kérnem, hogy eladni szándékozik-e a birtokába vendő jelzálogot?

Fawcett senior diadalmas pillantást vetett unokaöcsésére.

— E kérdésre, — mondá, — nem voltam elkészülve; de mégis azt hiszem — nem.

— Talán maga kezére ohajtja megtartani?

— Valószínűleg.

— S hihetőleg bérbeadni? Természetesen. És ha igen: azt hiszem nem volna ellenvetése, hogy a jószágot Langtrey kisasszony tartsa meg bérben?

— Hogyan, Langtrey kisasszony? — Valóban, azt hiszem, e kérdés legalább is idelölötti.

— Nem, uram. Ön átlátja, hogy Langtrey kisasszony, hátralevő kevés éveire nem szívesen válnék meg attól a háztól, melyben ősei több mint hét század óta laktak.

A helyzet ura zavarba jött s nyugtalanul fészkelődött székeében.

Goodban ur levette pápaszemét.

— Ezt nem annyira üzleti kérdéssel vetem föl, — mondá, — mint inkább önnék méltányosságára s igazságérzetére hivatkozásképp.

Fawcett ur, zavarából, indulatkitörésbe menekült.

— Nem tudom, mit ért ön igazság alatt. A birtok, ítélet folytán, tulajdonommá válik — ez igazság. Enyém levén, természetesen szerint rendelkezem vele — ez is igazság. Nem tudom, miért adnám bérbe oly valakinek, ki, míg adóssom volt, mindig hátralékban volt a kamatok-

kal s valószínűleg ép úgy hátralékban volna mindig a haszonbérrel is.

Langtrey kisasszony oly mozdulatot tett, mintha szólni akarna; de Goodban egy kéré mozdulattal visszatartotta.

— A haszonbér pontos fizetése iránt kellő biztosságot nyújtanék. Aztán ne feledje, Fawcett ur, hogy a Langtrey-család óriás haszon forrása volt a Fawcett és Clarke cégnek s ön ennél fogva némi tekintettel tartozik Langtrey kisasszony iránt.

— Nem értem. Mi jól megdolgoztunk azért, a mit a családtól kaptunk. S ha a boldogult squire sokalta volna számúlinkat, módjában állt azokat kifogósolni.

— Ó sohasem kifogósolta. Mit fizetett önöknek: im itt egy fillérrel van jegyezve. Egészen és összesen nem kevesebbre rug az mint száznegyvenhétézer hatszáz tizenegyet font és tizenegyet sillingre; a mi, az önk ügyvédekéennek huszonhat esztendőjére fölcsúszta, évi ötezer ötszáz fontot tesz. Ön azt fogja mondani, hogy kiadásuk is sok volt; meg lehet; de el kell ismernie, hogy nyeresége is szép, nagyon szép összegekre ment.

Fawcett ur végkép elvesztette türelmét s egészen kijött a sodrából.

— Ez mind csak idő- és szőpazarlás. Nem szándékosom a majort bérbe adni; s ha adnám is, nem Langtrey kisasszonynak. Eladni sem szándékosom. Magam akarok benne lakni; állandóan, vagy fölvaltva, az az én dolgom. Ime válaszom. S most a dolgokra. Langtrey kisasszony hat havi halasztást kapott; a hat hó lejár négy nap múlva. Most tehát fizetnie kell vagy mennie. Ez világosan van mondva s remélem, meg tetszett érteni.

— Tökéletesen, — mondá Goodban. — Azzal ügyfeléhez fordulva: Hallotta kegyed, vagy fizetnie kell vagy mennie.

Ez egész idő alatt, azt az egyet kivéve, mikor közbe akart szólni, Langtrey kisasszony összefogott kézzel s egybe szorított ajkakkal, egyenesen, mozdulatlán ült székeében. Most rá jött a sor vége. Gonoszul mosolygott s szólt — az elfojtott indulattól feszített hur magas kulesu hangján.

— Inkább fizetek.

E szóra halotti csend állott be. A fiatalabb Fawcett meglepetéssel nézett börtársára, ki egészen elveszteni látszott önuralmát s lihegve kereste a szót, mit mondjon.

— Fizetni akar? — tört ki Fawcett János, — de nem tud. Ez csak hazugság, a halasztás kedvéért.

Az öreg kisasszony egy lesújtó tekintetet vetett rá.

— Goodban ur, — mondá, — ez ember szemtelen. Kérem mondja meg neki, hogy igen is — tudok fizetni.

Goodban ur, e folszólatásra, egész nyugalommal mondá:

— Hallja uram, ügyfelem fizetni akar, — börtársakjából újra iratokat, egy nagy csomagot (melyben bankjegyek isle hetek) s két kis vászonzacsokot vett elő s tett maga elébe az asztalra.

— Mint előre volt szerencsém mondani Langtrey kisasszonynak, — mondá, — a fizetés megtörténtével Fawcett ur nemesak az adósslevelet és zálogkönyvet isz köteles visszaadni, hanem elismervényt s feloldó nyilatkozatot is állítand ki arról.

Fawcett ur nehezen szedte össze magát.

— Az adós- és záloglevél, — mondá, — kéznél vannak; de ily megoldásra elkészülve nem levén: az elismervényt s feloldó nyilatkozatot nem készítettük el.

— Ön gondoskodtam azokról, — mondá Goodban, — tessék stémzni, jól vannak-e? S átnyújtotta az iratokat.

Fawcették elolvasták. Vagyis, csak az ifjabbik olvasta, a másik pedig úgy tett, mintha olvasná, de szeméi előtt összefolytak a betűk.

Rendben találtattak. S a két Fawcett és Goodban ur, miután az utóbbi a pénzt leolvasta, aláírták. Még csak a Langtrey kisasszony aláírása hiányzott s Goodban elébe tette az iratot.

— Be van fejezve minden?

— Be, asszonyom, csak aláírása hiányzik.

— Egy szóm van még előbb, — mondá Langtrey kisasszony s egész magas és szikár meivoltában fölemelkedett karszékeéből és fenyegetéssel kékelté állt volt hitelezője előtt, hogy azt ne csak készpénzzel, hanem szóval is kifizesse.

— Nem önhöz, Goodban ur, hanem ehhez itt

ni (Fawcett Jánosra mutatott csontujjaival), ki az imént szemembe vágta, hogy hazudom.

— Kérem, Langtrey kisasszony, Fawcett ur kétségkívül meglepődött magáról, de —

— Megfeledezett szerepéről, de nem magáról, maga meivoltában mutatta magát, egész csalafaltságában és meitelenségében. Megfeledezett arról, hogy becületlen ember se nem hazud, se mástról azt föl nem teszi. Erről feledezett meg. De én nem feledeztem meg arról, hogy ő vitte bele a szerencsétlen pörbe — melyet egy tisztességes ügyvéd előtte visszautasított — István börtársát; ő biztatta, áltatta, ámitotta, hogy kiszivattyúzhassa, tönkre tehesse, s maga megzavargathassék mellette. Ugy bánt vele, mint tolvaj és gyilkos, ugy!

— Vigyázzon, miss Langtrey, — kiáltá Fawcett, kepeből kikelve, — tanuk előtt beszél.

— S így beszélék az egész világ előtt. Igen, mint tolvaj és gyilkos. Mert kevésbé tolvaj-e, a ki törvényesen lop, s kevésbé gyilkos, a ki lassan öl?

— De Eszter néni, kérem, az istenért — veté magát közbe Winifred.

— El akartam mondani, a mi tíz év óta szívemen fektüd, most már elmondtam. Add a tollat, hadd írjam alá.

Fawcett János, zavarában, az ablakhoz vonult, míg Langtrey kisasszony, az indulattól remegve rogyott vissza székebe s vette kezébe a tollat.

— Hová írjam a nevemet? kérde.

Goodban ur megmutatta.

Indulatkitörése tufesztette erejé. Ideges remegés fogta el. Alig bírta a tollat. Nagymegeről-tetéssel írta le az »Eszter« — utána alig olvashatólag a Langtrey nevet, s midőn az utolsó betűnél az y-nál volt, a toll kiesett göresfogta kezéből s élettelenül bukott előre az asztalra.

(Folytatása következik.)

A FRANCFIÁK EXPEDICZIÓJA TUNISZBAN.

A francziák egy évtizeden át pihenő fegyverére most új küzdelem vár. Nem Európában, hanem a Földközi-tenger déli részén fekvő berber államokban. Látszólag csekély fontosságú események ideztek elő a vizsálat, ki egészen elveszteni látszott önuralmát s lihegve kereste a szót, mit mondjon. — Fizetni akar? — tört ki Fawcett János, — de nem tud. Ez csak hazugság, a halasztás kedvéért. Az öreg kisasszony egy lesújtó tekintetet vetett rá. — Goodban ur, — mondá, — ez ember szemtelen. Kérem mondja meg neki, hogy igen is — tudok fizetni. Goodban ur, e folszólatásra, egész nyugalommal mondá: — Hallja uram, ügyfelem fizetni akar, — börtársakjából újra iratokat, egy nagy csomagot (melyben bankjegyek isle hetek) s két kis vászonzacsokot vett elő s tett maga elébe az asztalra. — Mint előre volt szerencsém mondani Langtrey kisasszonynak, — mondá, — a fizetés megtörténtével Fawcett ur nemesak az adósslevelet és zálogkönyvet isz köteles visszaadni, hanem elismervényt s feloldó nyilatkozatot is állítand ki arról. Fawcett ur nehezen szedte össze magát. — Az adós- és záloglevél, — mondá, — kéznél vannak; de ily megoldásra elkészülve nem levén: az elismervényt s feloldó nyilatkozatot nem készítettük el. — Ön gondoskodtam azokról, — mondá Goodban, — tessék stémzni, jól vannak-e? S átnyújtotta az iratokat. Fawcették elolvasták. Vagyis, csak az ifjabbik olvasta, a másik pedig úgy tett, mintha olvasná, de szeméi előtt összefolytak a betűk. Rendben találtattak. S a két Fawcett és Goodban ur, miután az utóbbi a pénzt leolvasta, aláírták. Még csak a Langtrey kisasszony aláírása hiányzott s Goodban elébe tette az iratot. — Be van fejezve minden? — Be, asszonyom, csak aláírása hiányzik. — Egy szóm van még előbb, — mondá Langtrey kisasszony s egész magas és szikár meivoltában fölemelkedett karszékeéből és fenyegetéssel kékelté állt volt hitelezője előtt, hogy azt ne csak készpénzzel, hanem szóval is kifizesse. — Nem önhöz, Goodban ur, hanem ehhez itt

e két latin faj terjeszkedése következtében válhatnak most a háború színhelyévé. Ez alkalomból, úgy hisszük, nem lesz érdektelen, ha Tuniszról, fővárosáról s a harcász mozgalomnak okul szolgáló krómirekről egyet-mást elmondunk.

A Földközi-tenger déli részén fekvő tartományokban a Szahara pusztáját tudvalevőleg már ezer év óta az arabok az urak. Csakhamar a mohamedanizmus létrejötté után Egyiptomon át a partok mellett egész Gibraltárig hatoltak s innen Spanyolországba is átmentek. Az arab kalifáság megszűnte után a tartományok nagy része a törökök hatósága alá került. A négy nagy »berber« állam (így neveztek öslakói után): Algír, Tunisz, Tripolisz és Marokkó közül ma már csak Marokkó egészen önálló, Algír francia birtok, a másik kettő török főség alatt áll. Legjelentékenyebb közöttük a legkisebb, Tunisz. Termékeny földje, kitűnő kikötői már régebben nevezetessé tették s különösen északi része eléggé népes. Az egész ország területe 2150 négyzet mérföld s lakosainak száma közel harmadfél millió. A Medzserda folyó, mely a fővárostól nem messze ömlik a tuniszi öbölbe, a Niluséhoz hasonló termékeny vidéken foly keresztül, nyugatról északkelet felé. Partjain az Atlasz-hegység lombos ágai terünek el hatalmas erdőkkel és gyönyörű gyümölcsös kertekkel. A fagyot e vidéken csak hírből ismerik, eső elegendő mennyiségben van s a déli gyümölcsök ezrei mellett, melyekkel Európa számos piacát elárasztják, különféle gabonákat, gyapotot, kávét és dobányt is nagy sikerrel tenyésztnek. Városaikban élénk a kereskedelem s bizonyos fokú civilizáció is mindenütt található. A Medzserdatól dél felé mindinkább kopárabb lesz a vidék, egyes nagy területek csak homokpusztaságok, de még ezek között is sok termékeny lapály van s a Szahara felé vonuló karavánokkal a többé-kevésbé népes pusztai városok nygerkedelmet folytatnak. Egy szóval Tunisz a Berberség legaldottabb vidéke s nem csoda, ha két hatalmas európai nemzet versenyez a dicsőségért, hogy e tartományt gyarmatává tegye.

A főváros, Tunisz, a hajdan oly nevezetes Karthágó romjaihoz közel fekszik a Bahira kis öböl délnyugati oldalán. Köfally van kerítve lakossága a százezer meghaladja. Van 11 kapuja, kétkülváros, számos mecsetje és temploma, egy mohamedan főiskolája, bőrzege olvasó teremmel, több szép kaszárnyája, fogadói, gyári s többek között egy francia nyelvű gimnáziuma. Kikötőjében rendszeren nagy számu hajók horgonyoznak, két vasúti indóháza van s nagy kereskedelmi forgalma, — melynek tárgyai közt a fegyverek, selyemszövetek és veres fezek Európában is nagyon keresettek, — a városnak igen élénk színezetet ad. A bejnek fővárosi kastélyán kívül alig fél mérföldnyi távolban emelkedik *Bardo* nevű nyári laka, mely egyáltalán erősitelt hely. Itt tanácskozik a már hatvannyolc éves *Mohamed-el-Szaik* testvérvél s a még erőteljes Musztafa tábornokkal. Maga a bej 1859. szept. 30-ka óta ül a trónon s kezdetben ő is, mint testvéré Szaíd Ahmed, a francziák pártján állott és Maccio olasz konzuln kívül főképp a már említett Musztafa tábornok, e török eredetű, 51 éves, erőteljes és eszes katona, ki 1858 óta áll a tuniszi kormány szolgálatában, birta őt arra, hogy a hatalmas szomszédától őrizkedjék, s annak minden lépését féltékenyen tekintse.

Az a kis neptörzs, mely e háborús mozgalomra első sorban okot szolgáltatott, a *krómirek*, Tunisz északnyugoti részén laktak, meglehetősen nagy hegysekben a Roux-fok és Tabarka sziget közt fekvő tengerparton Beza nevű jelentékeny városig. A krómirek az ősberber fajhoz tartoznak, műveletlen és tudatlan nép, mely csak sátrakban él igen szegényesen, lakatlan vidéken. Tényleg sok önállósága van s shejkjeik meglehetősen korlátlanul uralkodnak. A krómirek, mint lópinkün is látható, rendszeren egyetlen darab ruhát hordanak, a nők öltözete sem sokban különbözik a férfiakétól; első tekintetre látható azonban, hogy ezek már lehetőleg igyekeznek magukat különfélekin csinósítani s szegénységüket elrejteni. A krómirek fegyverforgató férfiaknak számát 15,000-re teszi, habár a szám megállapítása csak valószínűség szerint történik, mivel a francziák e vad törzsszel, noha szomszédai, igen keveset törődtek s egészen véletlenül lehet tulajdonítani, hogy a tölék mintegy 15 mérföldnyire eső

A KRUMIREK TÖRZSÉBŐL.

MOHAMED-EL-SZADYK PASA, TUNISZI BEJ.

A KRUMIREK TÖRZSÉBŐL.

B me algiri városban egy francia fényképésznek eszébe jutott a városába tévedt krumirek közül egy párt kuriozum gyanánt lefényképezni. Ez után készültek itt közölt rajzaink.

Egyáltalán nem kell azonban hinni, mintha a krumirek Tunisz lakosságának jellemző részét képeznék. Az őslakosság maradványai, a berberek, nagy számmal laknak ugyan különösen az ország déli részében, a városokban azonban az európaiak (franciák, olaszok stb.) mellett a mókrok s mintegy 100,000 zsidó teszik

a zömöt s e három faj a valódi uralkodó osztály. A berberek és beduinok lenézett fajt képeznek. A nagy fajkülönbség itt e keleti jellegű országban élenk fagyulóléttel jár együtt, mindamellett feltűnőleg nemesak teljes vallásszabadság uralkodik, de az alkotmányban bizonyos demokrácia is. Minden polgár teljesen egyenlő s a bej örökös uralkodói hatalma (a jelen család 1691-ben jutott a trónra) főképp a katonai ügyekre terjed ki, más tekintetben 1861 óta alkotmányos formák mellett kormányozza az országot.

Említettük már, hogy a Medzszerda folyó völgyében menő vasút még nem épült ki teljesen s e körülmény megnehezíti a francziák hadviselését, mivel valóli utakról, különösen a krumirek földjén, szó sincs. Az ország határától 6-7 mérföldnyire Sukarra algiri városban (haj-

dan Tagasta, hol sz. Ágoston született) van a főhadiszállás s innen fog megkezdődni az operáció. Vajjon e kis törzs megfékezése befejezi-e azt, avagy még az olaszok is bele vegyülnek a harcba? Mindez nem mondható meg előre. Valószínű azonban, hogy az olaszok harca a francziákkal Tunisz uralma fölött előbb-utóbb be fog következni s idővel Afrika e kis országa, mely egykor a rómaiak idejében már oly nagy szerepet játszott, ismét nevezetes hely lesz.

A MEGGYILKOLT CZÁR ÖZVEGYE.

Évek óta ismeretes a benső viszony, mely II. Sándor czárt Dolgorukij hercegnőhöz fűzte. A hercegnő már régebben a téli palotában lakott, egy fedél alatt a czárnóval. Mint az elhunyt czárnót jellemző vonást emlegették, hogy ő maga kívánta ezt, mióta a czárt a merényletektől féltették. Ha a hercegnő a palotában lakik, egygyel kevesebb oka van a czárnak eltávozni onnan. Még életben volt a beteges czárnó, mikor már hallani lehetett, hogy ha a czár özvegyen marad, nőül veszi a hercegnőt.

A mult év június 3-án következett be a czárnó halála. Nem sokkal ezután a czár rendes nyaraló helyére, Livádiába, a krimi félszigetre utazott. Vele együtt oda költözött Dolgorukij hercegnő is. A morganatikus házasság megtörtént: Péterváron-e vagy Livádiában, ez meglehetősen titok maradt. Livádiába utazott a trónörökös is, a jelenlegi III. Sándor czár, nejével és a boldogult czár első tanácsosával Lorisz-Melkovic gróffal. Akkor általában azt hitték, hogy a czár a közte és Dolgorukij hercegnő között fennálló viszonyt először legközelebbi rokonaival szemben akarja rendezni még pedig oly módon, hogy egész csendben és családi magányban, távol a merev és korlátozó udvari szertartások kényszerétől, hozzon létre barátságos összeköttetést a hercegnő és legidősebb fia családja között. Midőn Sándor czár 1880-ban december 3-án Szent-Pétervárra visszatért s a gyászidő letelt, mint több oldalról állították, a hercegnő és a czári család tagjai között a finom és előkelő udvariasság szabályainak megfelelő érintkezés jött létre s a több tekintetben megtámadott viszonyt a rokonok gyöngéden és tiszteltetelméllyel figyelemmel tekintették.

Az udvari és a czárhoz közel álló körökben beszéltek, hogy az elhunyt czárnak szándéka is volt e nyáron, a gyászév eltelte után, nyilvánosan megszentelési szövegét a világ előtt s így azt minden tekintetben törvényessé tenni. Meggyilkoltatása mindezt meggátolta.

A II. Sándor czár halála által oly mélyen sujtott nő családi neve Dolgorukov Jurjevicska Michailovna Katarina hercegnő. Családja az ősrégi Dolgorukij hercegi családdal semminemű összeköttetésben sem áll. A nemesi nevelő intézetben töltte gyermekkorát, azután a czárné palotahölgye lett s mint ilyet, sógorasszonya Dolgorukov-Vulkano hercegnő vezette be az udvarhoz. Szép alakja csakhamar általános föltűnést keltett s a czár minden alkalommal ki-tüntette. Dolgorukov-Vulkano hercegnő sógorasszonya jó hirneve és becsülete érdekében megjegyzéseket tett a czárnak egy magán-audiencia alkalmával, erre az uralkodó a következő napon saját arczképét küldte neki e fölirással: «Annak a nőnek, kit legelőbbre becsülök». A hercegnő jóakaratu lépésének ez elismerésén kívül más eredménye nem lett. A czár viszonya Jurjevicska hercegnőhöz azután mindig bensőbbé vált s ez egy-uttal a fiatal szép hölgy helyzetét az udvarnál és a társaságban megnehezítette.

Midőn II. Sándor második neje férje meggyilkoltatásának híré hallotta, mint szemtanuk írják, a haldokló czárhoz sietett. Az előszobában az ott összegyűlt tömeg néhány percze föltartóztatta, de csakhamar kijött egy kozák vérrrel telt edényvel. Erre gyorsan belépett a szobába s néhány lépéssel előre ment. A mint meglátta a haldokló czárt, egy máso perczig kiterjesztett karral, nyitva maradt ajakkal és merev szemekkel állott ott, mintha kővé vált volna. Ekkor velőt rázó sikoltás tört ki belőle s összeroskadott.

A jelenlegi czár atyja halála után teljes figyelmet tanusit a hercegnő iránt, ki azóta a világtól visszavonult. Haját, mely általános elismerés szerint gyönyörű volt, levágatta és saját kezűleg tette a halott czár mellére, mint az azt

életében egyszer óhajította. A czár végrendeletében özvegyéről és tőle való gyermekeiről fejedelmileg megemlékezett.

A MADARAK VÁNDORLÁSÁRÓL.

A madarak vándorlásáról érdekes adatokat gyűjtött egyúvé Seebom angol természettudós, ki a különféle helyeken felállított világító tornyok őreinek e nemű tapasztalatait szedte egybe, s kiegészítette a saját észleléseivel, melyeket Helgolandban és Eszak-Ázsiában a Percsora vidéken tett. Az ő tanúsága szerint a madarakat sohasem a meleg vagy hideg készíti a vándorlásra, hanem kivétel nélkül az eledel megfogyatkozása. (A fecskék is azért mennek el tőlünk ősszel, mert akkor kipusztulnak itt a rovarok, a melyek nekik eledelül szolgálnak.) A szibériai partokon a tundrákat ellepik az ott honos madárfajok, akármily hideg legyen is különben az idő, ha a jég sztrepedezik és az eltakart rovarok lárvái milliárdnyi mennyiségben kelnek életre. Még kevésbé oka a dél felé való vándorlásnak a költési vágy, mert valamennyi madár azon vidékek közül, melyeken megfordul,

mint a különféle szereket, melyek által szaporodásukat meg lehet gátolni, s káros következményeiknek elejét lehet venni. Utalván az olvasót a már ott előadottakra, ez alkalommal néhány efféle lenyit akarunk megismertetni, valamint hatásaikat az emberi szervezetre.

Első ábránk többféle ilyenmő lenyit tüntet elő. A d alatt az ugynevezett mikrokokkusok láthatók. Apró piciznyke pontocskák ezek, melyek két felé oszlás által szaporodnak, s olyan parányiak, hogy akkora teren, melyet egy gombostű feje elfoglal, milliókra menő számban férnek el. Ezek bizonyos kedvező viszonyok mellett meg is hosszabbodhatnak, s az e-nél látható alakot vehetik föl. Ezek az ugynevezett miltán hirtedté vált baktériumok, melyek a természetben mindenütt nagy számmal vannak elterjedve, mintegy levele, hogy valamely fölöszlásnak induló anyag akad. Mindig a fölöszlásnak s erjedésnek állandó kísérői. Az f alatt hosszabacska testek láthatók, melyek alakjuknál fogva „bacillus” pálcza alaku baktériumok neve alatt ismeretesek. Az a mellett egy tekervényesebb alaku faj látható, mely formája után spirillának nevezetik, s leginkább a nyílban és a fogak között meggyülemlett nedvességben fordul elő. E faj nagy számban a gyomorba kerülve hozzájárul a lenyített ételmennyiség szétbomlasztásához, s az emésztési processzust igen elősegíti. A b-vel eme fajnak egy sokkal veszedelmesebb faja van jelölve, az ugynevezett spirochaete, mely a recidivus typhusban szenvedőknek véreben foglaltatik roppant mennyiségben. Egy ily betegnek csak egy gombostűvel kell kissé megszurni bőrét, s a gombostű hegyén ragadt vércseppecske százával foglalandja magában eme lenyiket. Végül a c-vel a leptothryx nevű gombafaj van jelölve, mely tisztátalan emberek szájában buján tenyész.

Eme gombák legtöbbje az emberi vérbe kerülven, iszonyu pusztítást vihet ott végbe, s létre hozhatja magát a halált. Bejuthat pedig a vérbe sokféle módon. Olykor étel vagy ital, máskor a levegőnek közvetítésével, melyben néha nagy számban hemzsegnek. Átlátható oltás által is. Egy typhusos emberből vett csöpp vér valamely állatnak, p. o. kutyának bőre alá fecskendezve, typhuszt fog előidézni az állatnál is, mely rendszeren halállal végződik. De bejöhethetnek a szervezetbe a testen támadt nyilt sebek által is, hová lerakodván, genyedést és seblázat hoznak elő.

A vérben leginkább a vérteteseket támadják meg. Ezek apró tányéralakutestek, melyek 360,000-szeres nagyítással 2-ik ábránkban láthatók, s rendes körülmények között a vérrrel együtt megteszik a testen rendes keringéseket. Ha csak egy baktérium is bekerül a vérbe, vagy egy pálczaalaku testecske, az néhány rövid nap alatt elfertőzti az egész vért. Megozslás által az egy baktériumból lesz kettő, ezek mindegyikéből kettő-kettő, úgy hogy a szaporodás óriási, majdnem megfoghatatlan. A pálczikák a vértetesekek körül csoportosulnak (3-ik ábra), sőt azok belsejébe nyomulnak. A vértetesecek nem állhat sokáig ellen, fölbontatik, s afele alakot vesz föl, minőt a 4-ik ábra mutat. A testecseknek mind nagyobb száma lesz áldozatuk, végül alig van már a vérben egynehány, mely megtámadva ne lenne, s rövid időn beáll a halál.

A kérdés az, hogyan meneküljen ellenök? hogyan lehet elejét venni, hogy kholera, typhusz, vörheny, stb. betegségeknek eme okozói testünkbe ne juthassanak? E kérdésre bajos olyan feleletet adni, mely föltétlen biztosságot nyújtana. Legfontosabb a tisztaság és a desinfekeció. Ha a piszok eltávolítása által megsemmisítettük az anyagot, melyben tenyészhetnek, s a desinfekeció által elpusztítottuk a meglevő példányok nagy részét, akkor mindenesetre sokkal esélyesebb a valószínűség, hogy testünkbe juthassanak, mint az ellenkező esetben. Olykor azonban még a levegő is tova viszi őket, s egy-egy szél-

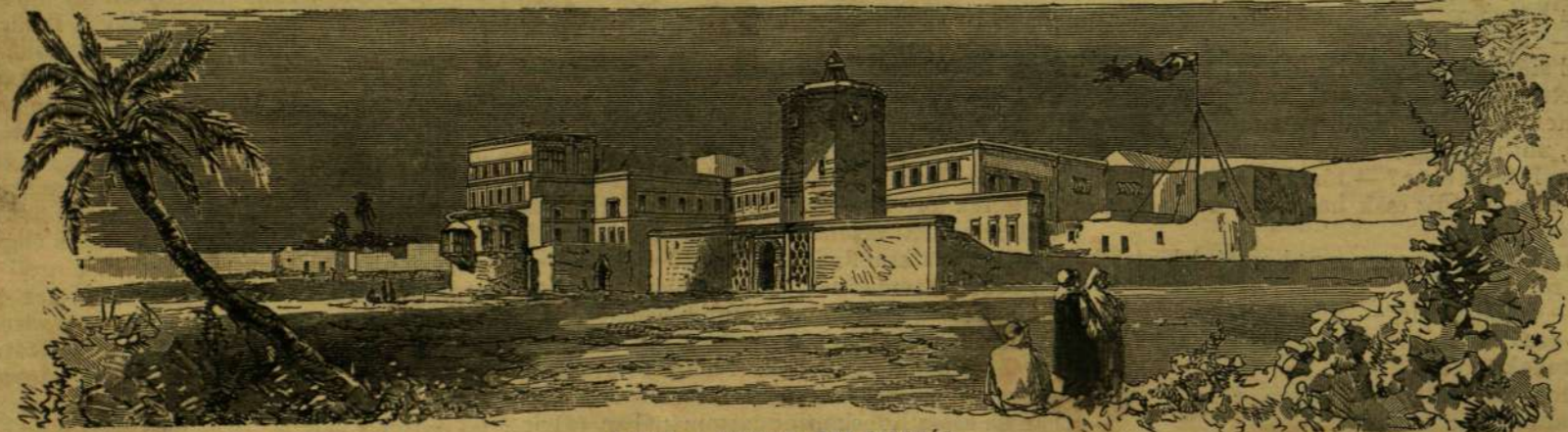

DOLGORUKIJ KATARINA HERCEGNŐ,
(II. SÁNDOR CZÁR ÖZVEGYE.)

azt választja költési helyül, melynek fekvése legészakibb. A vándorlás ideje különben leginkább az időjárástól és a szélétől függ. Rossz időjárás alatt a madarak pihennek a partokon vagy szigeteken, s mindenkor bevárják a vihar elmúltát. Sohasem mennek szél iránt, szél ellen is csak néha, ellenben legjobban szeretik, ha a szél oldalt kapja őket. Átalában igen magasan szállanak, s a pihenő helyekre hirtelen csapnak alá. Az alattuk levő talajt, mint ebből látni, folyton ügyelik, bármily magasan mennek is, ugyane mellett szól az a másik körülmény is, hogy borus éjszakákon alacsonyabban jönnek a földszinhez. Némely madár a nap szakaira nines tekintettel, s vándorol este és reggel, éjjel és nappal egyaránt. Más faj ellenben csakis sötétben szeret utazni, sőt ha éjszaka a hold felkél, vagy pedig borus időben áttör a felhőkön, némely madarak azonnal megszüntetik a tovahaladást s leszállanak.

BAKTÉRIUMOK ÉS MIKROKOKKUSOK.

Lapunk ez évi 13-ik számában ismertettük a baktériumok némely tulajdonait, nevezetesen pedig azoknak erjedést okozó képességét, vala-

BARDÓ, A TUNISZI BEJ PALOTÁJA.

TUNISZ FŐVÁROS.

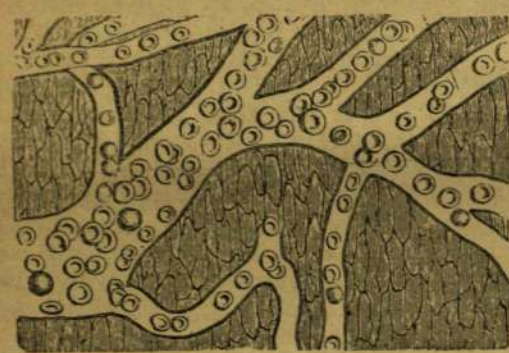
KÉPEK TUNISZBÓL.

lendület százként hozza őket; mint Markmann tudós észrevette nyugati széllel nagyobb számban, mint keletivel. Ezek ellen bajos védekezni, hogy légzőszerveinkbe ne juthassanak.

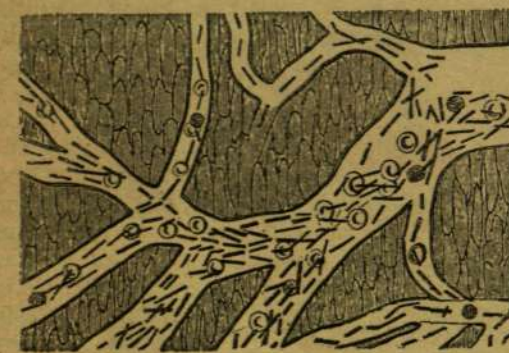
1. Gombanemű testek, melyek betegségeket okoznak 400,000-szeres nagyságban.

De a nyílt sebek felületét biztosíthatjuk ellenük. Lister angol orvos volt első, ki ellenük a nevével nevezett kötést hozta alkalmazásba. Carbolsavba áztatott ruhaneművel, és salycil-

2. Az emberi értámszete 360,000-szeres nagyságban.

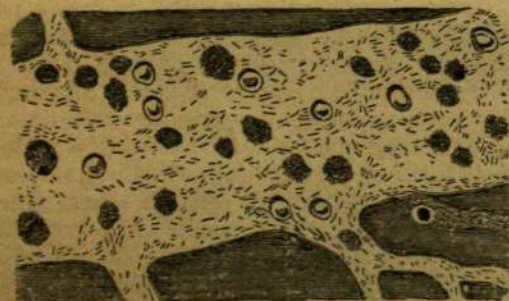
savas gyapottal köti be a sebet, úgy hogy sehonnan hozzá levegő ne jöhessen. A vastag gyapotrétgen még a legapróbb mikrokoccus is fennakad, s nem bír áthatolni. Eme kötéstől

3. A lépfene által fertőzött vér 360,000-szeres nagyságban.

számtalan sebet mentett már meg a genyeseéstől, s ezrere menő egyéneket mentett meg az élet számára.

Legujabb napokban azt a fölfedezést tették francia orvosok, hogy eme apró lényeket

4. Teljes vérfertőzés 360,000-szeres nagyságban.

52 fokig hevítve, azok élnek tovább is, de megszűnnek szaporodni, s egészen elvesztik abbéli képességeiket, hogy a vértestecskéket fölbontsák. A testen betegségi tüneteket ezen állapotban nem okoznak akármilyen módon jussanak is oda. Ez a fölfedezés — úgy reménylik — hatalmas fejtvert fog szolgáltatni az embernek a velők való küzdelemben. Bár teljesebben ez a remény!

IHÁSZ UTOLSÓ LEVELE EGY BARÁTJAHOZ.

Az itt közölt levél Ihász Dániel ezredesnek egyik utolsó, talán épen legutolsó levele, melyet néhány nappal halála előtt egy Zágribban lakó régi bajtársához írt. Az öreg katonára és tősgyökeres magyar táblabíró kedélye még vén napjaiban és betegségtől megtört állapotában is oly kedves üdöselleg ragyog elének sorából, mely nem marad mögötte Rákóczi Mikos Kelenjének. Ime a levél:

Baraccone di Collegno. Február hó 27 — 1881.

Kedves régi Czimbórá! Ha képzeléd, hogy minő nehezemre esik az írás, meg vagyok győződve, hogy a távol levő Jelasics monumentuma piedesztáljától halt-ot kiáltánál hozzám s jobb időkre halasztatnál el velem a folyó hó 8-ról szóló becses levedlre a választ. No de már csak azért sem hallgatsz tovább, hogy ne legyen igazad rossz nyelveddeli állítással, hogy én rest s lusta levelező vagyok; — már elébb írtam volna, de oly hunezfut gyáva betegnek érzem magam már egy pár hete, hogy semmihez, de egyáltalában sem-mihez sincs kedvem...

Ezek a szerencsétlen orvosok is, a helyett hogy előre haladnának, a rákokkal szövetkeztek, kik többet hátra mint előre rugatnak, még csak egy simplex hideg láz sem tudnak meggyógyítani a nélkül, hogy chininnel agyon ne tőnnék a patient, kinek aztán okvetlen máj vagy lépajjal kell a más világra vágtatni. Én derékfájásban (lumbago) szenvedek sokat, úgy hogyha majd ha ezen néhány sort hozzád beveztem, kínosan kelhetnek csak föl, s aztán a régi fika kiegyenesedés csak vagy félóra mulva állhat be. No, de csak ne nevessem már annyit szegény kenyeres pajtásod baján, mert még rajtad is megtörténhetik, a mit biz' Isten nem kívánok.

Aztán a jelen híres orvosok oly névvel keresztelek el a bajokat, hogy az embernek a nyelve is kifeszamodik a kimondással, de nem is sokat törődöm már az elnevezésekkel, hanem a legnagyobb pacienciával várom az óra végejárását, s nem sokat törom abban a fejemet, hogy Bojnicsics állítása szerint mikor kezdették a szegény asztalos fiát Isten képilig ábrázolni, s miért festik őtet szintgy a szűz Máriát is, hol barnára, hol szókére, ez engem Isten utse egy mákszemnyit sem intereszál, annál inkább csodálom, hogy ilyes abszurdum tárgyat egy parlamentáris országgyűlés, mint a horvát testvéreinké, tárgyalás alá méltattak venni, — tot capita, tot sensus.*

A földrengésből nekünk, különösen itt Baracconban is kijutott egy kicsinyt, a szerencse az volt, hogy csak annyi ideig tartott, a míg a disznó teremtetét bevégztem, — de Rivolinban, a Telkesyek és Magyarórdik kedves volt honukban, ott még egy pár házat is összeropogtettem; — volt is nagy ijedség Izraelban, — ti persze már annyira megszoktatok az ily csekélységet, hogy egy szunyog dalja jobban megijeszt, mint bármely erős ágyból kilökése e förgetegnek. Hát nálatok erős tél volt, sok hóban is bővelkedtetek? és még a kétlábu nőtény ordasoktól is féltél haza mentedben? No és én barátom itt sokkal kellemesebb s szebb időjárásunk van, itt még a négy lábu ordasoktól sem kell tartanunk, annál kevésbbé a kétlábuaktól.

Tavaszunk van édes barátom már több hét óta, a mező virágzásban van, — a sok jó narancsot nem győzöm megenni, a mely nem itt termett ugyan, hanem a nocerai kertemből küldi a volt brigans házi gazdám.

Tűrr egy hónappal ezelőt itt volt, az öreg urnak hozott egy papier-maché-ból készült Panamaszoros átmetszési rajzot; igen érdekes. Lám édes barátom, Tűrrnek mégis csak sikerült pénzmagra szert tenni, a mit nálunk már rég elhedgedült sz. Dávid, — mi már csak szegényen vándorlunk, meglehet a panamai szoroson át, a másvilágra, — de

* Ez Savor horvát lelkésznek a zágribi tartománygyűlésben tett interpellációjára vonatkozik, egy cikk miatt, mely az «Agramer Zeitung»-ban jelent meg az istenségi szobrászati és festészet ábrázolásáról. Mikor Derencsics osztályfőnök febr. 9-én válaszolt az interpellációra, s azt mondta, hogy e cikk egészen tudományos értekezés volt s a vallást nem sérthette, Savor igen zajos jelenetet provokált.

Isten látja lelkem, azért én soha sem irigylettem más embereket, kivált barátaim érett gazdag gyümölcsét.

Megbocsáss édes jó czimbórá, ha végzem irka-firkámat, a legjobb akarattal sincs nyemre az írás; majd ha még ráérek, máskor jobb kedvvel, őszinté akarattal többet.

Hát már van-e választás kerületed? reményem, hogy nem karbonári köpönyegben jelensz meg köztök.

Az öreg ur dolgozik a munkáján, de neki sincs igen nagy kedve az írásra, — őszinté szívöből tisztel.

Mikor azt tanultam, hogy: «quid quid agis, prudenter agas et respice finem» nem tudtam fölfogni értelmét; bezzeg ha most tanulnám, kíváncsiabb volnék, s egészen másképp élnék, mint éltem, legalább nem koczina úgy ez a hunezfut lumbágo. — Már csak felkeltem volna az írósasztaltól, de még hátra van a fekete leves, s jól bele kell kapaszkodnom asztalom karimájába, — no de se baj, — hát mikor Piskinél a halottak közül kellett feltámaszkodnom.

Margarit igen szívélyesen tisztel.

Sok barátok jár most honfitársaink közül Baracconba, de nem hoz egy sem, egy szilvoriumbutella alakban Péterfillért, — sőt megiszszák azt is, a mi csekély van, — de Isten látja lelkem, nem panaszképk mondok, hisz ő nékiek sincs, noha más nék sem tesznek, mint egyik bál aajtán ki, a másikkál bemennek, s aztán obogatnak, hogy nincs pénz, s hogy éhen halnak, — csak hadd táncoljanak, hisz most az ideje, majd kipihenhetik magukat a szalocnikori göröngyös uton.

Az ég ortalma tartsa esernyőjét fölöttem, hogy soha semmi baj ne hulljon kopasz fejedre, a sirig őszinté szerető kenyeres bajtársad

Ihász Dani.

A JELENLEGI OROSZOK MAGYAR KÖNTESEIBEN.

Minden oroszok czára: Sándori Sándor (Alexandrovics Alexander).

Mindenható belügyminiszter: Lajhár-Sügerkefi (Loris-Melikov).

Mindenható rendőrőfnök: Bárányfi (Baránov). (Beteg) külügyminiszter: Keserüfi, Retekfi (Gorcsakov).

Hadügyminiszter: Mérföldifi (Milyutin). Pénzügyminiszter: Dunai forgószél (Abazú). (Volt) közoktatási miniszter: Aloetól származó (Szaburov).

Állami vagyon minisztere: Náczi (Ignátjev). (Volt) postaügyi miniszter: Mákki (Makov). Államtanács elnöke: Együgyüfi (Valjev). Diplomatak: Sasfi (Orlov), Ujoczfí (Novikov), Rosztovi Nagyhomloküfi (Lobanov-Rosztovszkij), és Suvalovkí ura (Suvalov) stb.

Kormányzók: Hosszukezüfi (Dolgorukov), Him-solyomfi (Csernyájev) stb.

Czári özvegy: Hosszukezü (Dolgorküfi) herczegnő.

Czári nevelő: Győzelemaratófi (Pobjedonoszcev).

Tábornokok: Szabókésfi (Szakoblev), Ordítófi (Gurgov), Kormosfi (Timasev) stb.

Írók: a) régiek: Ágys (Puskin), Gyürüsi (Kolycov), Konkoly (Gogoly), Bogarasi (Zsukovszkij), Iszalagfi (Lomonoszov) stb. — b) Most élők: Mintafi (Száltykov), Vastag (Tolsztoj) Szegényördögfi (Majkov).

Szerkesztők: Országfi (Krajevszkij), Boronafi (Kátkov), Szunyogfi (Komarov), Bajuszfi (Usov) stb. Különféle nihilisták: Kapadohányfi (Bakunin), Véletlenfi (Necsajev), Büntetésizabófi (Kárakáczov), Kakuk kisasszony (Zaszulics Vjéra), Filemülefi (Szolovjev), Világfi (Mirskij), Trappolófi (Ryszákov), Mihályfi (Michájlov), Tollfi kisasszony (Perovszkaja), Fejkötöfi (Kibálesics).

Orosz lapok: Szózat (Golosz), Uj idő (Novoje Vremjá), Rend (Porjádz), Ország (Sztrána), Ujdonságok (Novosztí), Hir (Molva), Szt.-Pétervári Ujdonságok (St. Peterburgszkijá Vjedomosztí), Oroszország (Ruszj), Kelet (Vosztok), Európai hírnök (Vjesztní, Jeyropy), Rét (Niva) stb.

Közi egy magyar orosz.

IRODALOM ÉS MUVÉSZET.

„A közköltés története Magyarországon a XVIII. században“. Irta Molnár Aladár, kiadja a m. tud. akadémia történelmi bizottsága. Első kötet. 612 lap. — A magyar közköltésügi egyik legértékesebb munkáskától, a fáradhatatlan Molnár Aladártól vesszük e nagyszabású és nagybecsü művet, melyet ő az akadémia történelmi bizottságának fölhívására dolgozott ki. Röviden vázolván a hazai közköltés külső és belső alakulásának menetét a mult század elejétig, vagyis 1711-ig, a szatmári béke éveig, a második fejezetben tüzetesebben adja elő a humanista oktatás keletkezését és alapvető történetét s befolyásukat a magyar közköltésre. Érdekesen fejtegeti, mikép emelkedett ki a középkori oktatásból, a renaissance és a reformáció által a humanizmus, mikép hatottak arra különösen Agricola, Erasmus és Melanchton; legrészletebben pedig Sturm Jánossal, a humanista oktatás valódi szervezőjével, kinek neve és munkája nálunk kevésbbé ismeretes, foglalkozik. Ez előzmények után áttér tulajdonképeni tárgyára s külön-külön fejezetekben tárgyalja a jecsütök, az állam, a protestánsok, a kegyesrendiek és Erdély iskoláinak ügy szervevetését, mint történetét, és pedig e kötetben csak Mária Terézia trónráléptéig, vagyis 1740-ig Fáradságos munka volt részint az eredeti kiadott forrásokból, de főleg a levéltárakban elrejtett hivatalos iratosomakból, oly részletes és mindegyre kiterjeszkedő képét alkotni a mult század első fele közköltési állapotainak, a minőt e terjedelmes kötetben találunk. Aránylag legnagyobb tér a protestánsok magyarországi intézeteinek, legkevesebb pedig (az adatok fogyatékosága miatt) Erdélynek jutott. A még ez év végeig megjelenendő második kötet kétségkívül legalább is hasonló terjedelmű lesz, s a Mária Terézia és József intézkedéseit fogja előadni, folytatva az egyes iskolák történetének előadásait is. Vajha, a derék szerző föladatát ezzel se tekinthet befejezettnak, hanem írnia meg a magyar közköltés történetét egész a jelen időkig! Megemlítjük, mint nevezetes dolgot, hogy ő felsége, a király, kivételké megengedte a szerzőnek, hogy a kutatók előtt zárt kabineti levéltárban is adatokat gyűjthessen művéhez. Ez az első eset, hogy e levéltár, tudományos kutatás előtt, megnyílt. A két kötetes nagy munka ára 6 frt. A kötetek egyenként, természetesen, nem szerethetők meg, vagyis az első kötet megszerzése a másodikkéra is kötelez.

Az akadémia kiadásában ujjban még következő művek jelentek meg: „Anjou-kori okmánytár“, szerkeszti Nagy Imre, második kötet, 41 iv s 543 okmányt tartalmaz 1322—1332 közt levő időből. Legtöbb (372) okmány az országos levéltárból ered, 62 darab van a nemzeti muzeum könyvtárból a többi, mintegy száz darab, egy levéltárak közt oszlik meg. A vaszkos kötet ára 3 frt 60 kr. Az értekezésebből a következő füzeteket kaptuk: „Gr. Teleki Domokos emlékezete“, Deák Farkastól, ára 20 kr. „A zámbi és óhádi apátok“, Balássy Ferencztől, ára 30 kr. „Ujjabb tanulmányok a kámforsóport köréből“, Balló Mátyás I. tag székfoglaló értekezése, a 10 frt.

Az „Olcso Könyvtár“-ból, melyet Gyulai Pál szerkeszt s a Franklin-társulat ad ki, ujra megjelent néhány füzet, a 116—125 számnak. Mindenik füzet bevégzett munkát hoz, a mi e vállalatnak kiváló előnye a többi füzetes vállalatok felett, melyek véget nem érő s egyszerre öt-hatféle folytatásokba bonyolítják a vevő és olvasó közönséget. Kisebb regények, novellák, kiténő szinművek, jeles — történelmi, irodalmi, politikai stb. — tanulmányok, versgyűjtemények, de mind csak jeles, a magyar s külföldi irodalmak elismert klasszikusaitól vagy a modern irodalom jelesbeitől: ez a vállalat eredeti s mind e díg híven meg is tartott terve. A most megjelent füzetek változatossá, de jól válogatot tartalma is igazolja ezt. E néhány füzetben a régibb magyar írók közül Csokonaival és Kisfaludy Károlyival, az újabbakkól Szalay Lászlóval, Gaallal és Pálffy Alberttel, a külföldi irodalomból Macaulay egyik kiténő esszéjével, Theuriet szép novellájával, Goethe Hermann és Dorottyájának Hegedüs István által magyarnos Sándor-versekben eszközölt fordításával, továbbá a Puskin „Anyégin“ je s Beaumarchais „Sevillai borbélyá“-val, tehát egytől egyig kiténő művekkel találkozunk. S mily árákon? ime a füzetek jegyzéke:

116. Goethe: „Hermann és Dorottyá“. Ford. Hegedüs I. 20 kr. — 117. Pálffy Albert: „Az itél-mester leánya“. Történelmi beszély. 40 kr. — 118. Macaulay: „Nagy Frigyes“. Angolból fordította Szentkirályi Móricz. 30 kr. — 119. Theuriet: „Veronika asszony“. Beszély, francziából fordította Ujkéri. 30 kr. — 120. Puskin: „Anyégin Eugén“. Regény versekben. Oroszból fordította Bérczy K. Második kiadás. 60 kr. — 121. Beaumarchais: „A sevillai borbély“. Vigjáték négy felvonásban, francziából fordította Paulay Ede. 30 kr. — 122. Szalay László: „Mirabeau“. 40 kr. — 123. Gaal József: „A peleskei nótárius“. Bohózat három szakaszban négy felvonással. Negyedik kiadás. 40 kr. — 124. Csokonai: „Békaegérház“. Irta Homer. Általöltözöttve a Blumauer módja szerint. (1791) 20 kr. — 125. Kisfaludy Károly: „A körök“. Vigjáték három felvonásban, 30 kr.

Az „Ifjúsági iratok tára“ és a „Jeles írók iskolai tára“, címü gyűjteményes munkákból, melyeket az országos közepen tanáregylet, és pedig amatt Kármán Mór, emest Névy László szerkesztése mellett, a Franklin-társulat bizományában ad ki, ismét megjelent néhány füzet. Ezek: „Volta és Ampere etrajai“ Aragótbl, francziából fordította Kont Gyula; „Középkori ássai utazók“: I. Rubruquis „Utam Tatároszágban“, II. „Marco Polo könyve“; francziából fordította és jegyzetekkel ellátta dr. Brozik Károly; s Descartes Discours de la Méthodé-ja, francia eredetiben, jegyzetekkel, s azon magyarázatok- és tanulmányokkal kíserve, dr. Alexander Bernáthól, melyeket ugyan e korszakos mű magyar fordítását is kísérte. Mindkét, egymással párhuzamos vállalat czélja, nem szorosan vett tankönyveket, hanem az iskolai oktatást előmozdító jó olvasmányt nyújtani a tanuló ifjúság kezébe; az iskolában olvasó írókat magyarázni s általában az iskolai oktatást megtermékenyíteni. E czélra a közlemények izléssel és értelemmel vannak összeválogatva. Az árak (egy füzet 60—80 kr.) olcsók, a kiállítás tömött s mind-mellett csinos.

Jóka műveinek népszerű kiadását a Pfeiffer-féle kiadásban hármasszerűből álló kötet jelent meg. Benne vannak: Párbaj Istennel. A magyar Faust (Hatvani tanár). A nők a tűzhely mellett. Két léghajós. A csigák regénye. A véres kenyér. Ára 1 frt 20 kr.

A nemzeti színház könyvtárában Pfeiffer kiadásában megjelent: „Jean de Nivelle“, operaszöveg, írták Gondinet és Gille. Ára 40 kr.

Gr. Széchenyi Béla keleti utazásáról a Révai testvérek kiadásában megjelent az első füzet. A gróf egyik utitársának, Kreitner Gusztáv művének fordítása ez, melyet Bécsben csinos illusztrációkkal Hólder adott ki. A terjedelmes és díszes munkából, melyhez vagy 200 illusztráció is járul, minden hóban két füzet hagyja el a sajtót, s e y-egy füzet ára 30 kr. Az első füzet a Triesztől Bombay terjedő utat ismerteti. Az érdekes műre előfizetés is van nyitva évi 26, vagy félelvi 13 füzetre, amarra 8 frtjával, erre 4 frtjával. A fölívás lapunk mai számához van mellékelve.

Folyóiratok. A „Századok“ áprilisi füzetében Fraknói Vilmos nagyobbt tanulmány közzését kezdi meg Tomori Pál kalocsai érsekről, ki a mohácsi csatában esett el. Rajzolja erdélyi szereplését s barát életét egész addig, míg csaknem erőszakál 1523-ban kalocsai érsekké tették. Szádeczky Lejos a lengyel levéltárakban levő magyar vagy magyar tárgyú adalékokat sorolja fel. Apróbb közleményekhez van mellékelve a társulat névkönyve is. A társulat évi bevételé volt 13,890 frt, vagyona 31,000 frt. Alapító tagja van 211, évdias tagja 1549. Ez utóbbiak közül Budapesten van 470, a megyék közt legtöbbsz (81) Nyitraiban s Pozsonyban (56). Ausztriában 18, külföldön 5. — Az Istóczy-féle „12 rőpirat“ áprilisi füzetét kilencz zsidó-ellenes cikket közöl, s ezenkívül vidéki leveleket, a rőpirat szellemében. — A „Méhészeti Lapok“ból, melyet az orsz. méhészeti egyesület megbízásából Kriesch János szerkeszt, megjelent a 4-ik szám. A szerkesztőn kívül Kühne Ferenc, Wein Károly, Fángh Dezső, Gergelyi Károly, Zsuljevics és Turnovszky írtak bele szakközleményeket. Előfizetési ára egy évre 3 forint. — Az „Apollo“ s havi füzetét Ledererott, Reinprechtótl ad zenedarabokat, aztán Wachtel Aurel saját „Judith“ című dalművéből egy indulót és Schumannótl egy dalt „Sicilienne“ czim alatt.

„A hit temploma“. E czimen bocsátott közre Könyves Tóth Kálmán laclházi ref. lelkész s lapunk régi munkatársa Spurgeon a hirneves angol presbyteriánus szónok egyházi beszédeiből, átdolgozva s a magyar protestáns-egyház szükségzeihöz alkalmazva, egy kötetet, harminczével beszéddel.

Spurgeon beszédeinek a meglepő (majdnem elmés) föltalálás a hit lángoló hevélvel, az előadásban szónokai hatás-al — olykor hatásvadással — párosul. Kiténő jelességek nem csekély adak affektációval egyesülnék nála. Könyves Tóth Kálmán helyesen tette, hogy átdolgozta e beszédeket; nemcsak mert az eredetiben felette hosszúak, hanem azért is, mert így letörülhetetök az affektált kegyeskedés mázát s egyszerűségökben igazabbi tehette őket. — A kötet Légrády-testvérek kiadásában jelent meg. A 19 ivre terjedő kötet 1 frt 80 kr. Ha a közönség pártolását a gyűjtemény megnyeri, mostanhoz esztendőre második kötetét igéri a szerző, vagyis átdolgozó.

Révész Imre arcképe sikerült fénynyomatban jelent meg Csáthy Károly debreczeni könyvkereskedésében, Góndy és Egei fényképe után. Ára 50 kr, vidékre bontyentva küldve 60 kr.

„Alsatiana“. Ezuttal egy Londonban megjelent angol könyvet is kaptunk, irodalmi rovatuunk számára „szives fölemlítés végett, a szerzőtől. Ez, t. i. a szerző, a durhami főiskolán a modern nyelvek magántanára, Wendling Emil, elzászi, német nevi, de igazán francia szívi származott, ki a szabad Angliában azért küzd tollal és szóval, hogy szerencsétlen kis hazája, a német felsőség által jutott elzász iránt a nagy angol nép s a világ rokonszenvét feléressze. Kezünkben levő kis műve „Alsatiana, vagy a hű leány“ tündérregye alakjában beszél el Elzász történetét, ragaszzkodását Franciaországhoz s a francia eredetiben, jegyzetekkel, s azon magyarázatok- és tanulmányokkal kíserve, dr. Alexander Bernáthól, melyeket ugyan e korszakos mű magyar fordítását is kísérte. Mindkét, egymással párhuzamos vállalat czélja, nem szorosan vett tankönyveket, hanem az iskolai oktatást előmozdító jó olvasmányt nyújtani a tanuló ifjúság kezébe; az iskolában olvasó írókat magyarázni s általában az iskolai oktatást megtermékenyíteni. E czélra a közlemények izléssel és értelemmel vannak összeválogatva. Az árak (egy füzet 60—80 kr.) olcsók, a kiállítás tömött s mind-mellett csinos.

A Calderon-jubileum alkalmából hirdett nemzetközi verspályáznál a bécsi spanyol követség által magyar, lengyel és cseh közleményekre tözött jutalmakat már odaítélték. A magyar pályázók közül Oltványi Gáspár segédelkész (Földeákról) lett a nyertes, a lengyelek közül Kottecki, a csehek közül Cech Svatopluk. A jutalom egy-egy száz gramm súlyu arany éremből áll.

Petőfi német diszkidása. Neugebauer László Petőfi-fordításán nem sokára illusztrált diszkidásban fognak megjelenni Lipcsében. A rajzokat Makart egyik leghetesebbs tanítványa: Koppay József készíti, ki e végett hazánkban, főleg az alföldön, tanulmányi utat tesz.

Budapest főváros térképét csinos kis alakban adta ki az Eggenberger-féle könyvkereskedés. A színes nyomású térkép a főbb utczák és a köztérzetek vannak főleg kiténtetve, az ó-budai és közbányai részekkel. Olyanoknak, kik a fővárosban a főbb irányokra nézve tájékozódni kívánnak, jó kalauzul szolgál. Pestmegye és a főváros környékének térképe van még nyomva a lap hátára. Az egészét Homolka József kir. térképező rajzolta igen tisztán, s ára csak 25 kr.

A színházi disz előadásokra, melyeket a trónörökös-pár tíz léte alatt rendeznek, a nemzeti színházban Vörösmarty „Csongor és Tünde“ szinműve van kitézve, a népszínházban pedig egy prolog, melyet Rákosi ir és népszimfői egyveleg.

Wiltne asszony husvét első napján fejezte be vendégszerreplését a nemzeti színházban a „Profétá“-ban. A nemzeti színház operái igazgatósága maradó emlékké kívánván biztosítani azon halás tiszteltem, melyet a jeles művésznő állandó vendégszerreplései alkalmával mindannyiszor megújuló szellemi és anyagi siker a közönségben és az intézet művészeiben ébresztett, a nemzeti színház tiszteletbeli tagjává nevezte ki. Erről a művésznő díszesen kiállított oklevelet kaptott.

Prielle Kornélia asszony visszatért kolozsvári vendégszerrepléséről, hol oly fényesen ülte meg a közönség e kiténő művésznő szinpadai pályájának negyvenéves jubileumát. A budapesti nemzeti színház is megüli június hónap. A kolozsvári ünnepély üdvözölő közt volt az agg Néb Mária is, a kolozsvári első állandó szintársulatnak (ez előt hatvan évvel) egyetlen élő tagja. Teljes visszavonultság után csak most lépett ki egy hatosors üdvözölő verssel, melyet a jubileumtártó Prielle Kornélia asszonyhoz intézett, kívánva neki: „Lepteiden róssa nőjőn“ stb.

